

DOMOLJUB

Iskate vsak
četnik. —
Cena mu je
K 10.— na
leto — (Za
Nemčijo K
12.— na
Ameriko in druge tuje države K 14.—)
— Posamezne številke se prodajajo po
30 vinarjev.

GLASILO JUGOSLOVANSKE
: : KMETSKE ZVEZE : :

Spis in do-
pis se poš-
ljejo: Ured-
ništvo „Do-
moljuba“,
Ljubljana, -
Kopitarjeva
ulica. — Naročnina, reklamacije in ta-
lorati pa: Upravištvu „Domoljuba“,
Ljubljana, Kopitarjeva ulica.

Vsem naročnikom in čitateljem
Domoljuba želimo blagoslov-
ljene praznike. Uredništvo.

Najmočnejši, a vendar — najšibkejši.

Kdo? Kmetje! Poglejte! Železničarji, majhno je njihovo število v primeri s številom kmetov, a kadar stopijo pred vlado in pravijo: takole se nam godi, krasti moramo, čemo živeti, ugodite našim pravičnim zahtevam, sicer boste sami nosili posledice, tedaj vlada odpošlje v Belgrad brzojavko, naj se hitro upoštevajo upravičene želje. Glejte tiskarske stavce! Stavci pravi: 6 otrok imam, v resnici ne morem živeti s to plačo v tej neznosni druginji. In glej tiskarnarji se nekaj časa pomenkujejo in kregajo, potem pa pošljejo v časopisje izjavo: Ker so se plače tiskarskemu osebju znatno zvišale, zato postanejo časopisi in vse tiskovine dražje. In vendar, koliko je stavcev. Slaba peščica proti številu kmetov. In tako dalje pri vseh stanovih. Samo pri kmetu se ustavi. Davčni referenti nakladajo zdaj kmetu dohodninske davke kakor judovski rablji Kristusu križ. Kmetovalec pregleda napoved, na tistem celo zakolne, morda celo napiše hud dopis v »Domoljuba«, potem pa nabaše denarnico — če jo ima s čim nabasati — in hajd na davkarijo.

Zakaj tako? Zakaj peščica železničarjev, stavcev, bančnih uradnikov, tobačnih delavcev itd. itd. kaj doseže, čeprav jih je malo, a kmetje — pravijo, da jih 80 od 100 v Jugoslaviji — pa morajo trpeti, kar jim drugi krivično nalagajo? Zato, ker so železničarji, stavci itd. organizirani, vsi strnjeni v enega samega, in če ta eden sam nastopi, se vsaka oblast zaveda: aha, tu je pa vsa železnica, z železnico se pa ni šaliti, torej pogovorimo se z njo in po pravici naredimo. In naredi.

Če pa kmet reče: tole je naša zahteva, ti pa oblast odgovori: »to je samo tvoja zahteva, drugi pa nič ne pravijo«, in če nisi dovolj prijazen, te pa skozi vrata vrže.

Zato vas vprašamo, kmetje: koliko časa se boste še obotavljali ustanoviti »Kmetško zvezo«, koliko časa boste še

čakali tesno strniti svoje vrste v Jugoslovanski Kmetški Zvezi, koliko časa boste pustili, da bodo razni liberalni doktorji in kapitalisti ter socialisti, ki so imeli za kmeta dosedaj samo psovke, trgali vaše vrste s tem, da ustanavljajo razne kmetске stranke? Vaša stanovska politična organizacija je Kmetška zveza in kadar boste v nji združeni v velikem številu, takrat bo stopil en sam kmet pred ministra in mu dejal: Gospod minister, naše misli in želje so take. In minister bo vedel: »Iz tega kmeta govorijo desetisoči, pogovorimo se z njim!«

Kaj je več, 100 ali 100.000? Brez dvoma je 100 več, kadar so le — ti organizirani, 100.000 ni nič, kadar le — ti niso organizirani.

Moč kmetске organi- zacije.

Na Bavarskem so socialnodemokratski boljševiki povzročili in postavili svojo vlado. Kmetom boljševiška vlada seveda ne more prijati, ker zastopajo boljševiki mnenje, da se zasebna last odpravi, kar se pravi kmetu naravnost vzeti vsako veselje do dela. Čemu naj pa delam, če ne v prvi vrsti zase, si misli pameten kmet. Toda na Bavarskem so kmetje dobro organizirani, in s svojo organizacijo so onemogočili boljševiško nasilje. Kmetški sveti (nekake kmetске zveze) so namreč, kakor poroča brzojavka iz Monakovega, preprečili uvoz živil v Monakovo, kjer je bil sedež boljševiške vlade, in boljševišvo se je zrušilo. — Kmetje, opomin za vas: organizirajte se vsi v kmetških zvezah.

S kmetov.

V »Slovenca« z dne 12. marca t. l. smo brali članek, kjer dotični gospod pisatelj priporoča združevanje občin in nastavljanje občinskih uradnikov. Kočno pravi, da je hotel s tem sprožiti preresetavanje o tej ureditvi. Zatorej naj povem še jaz tukaj naše misli in nazore.

Ako je združitev občin iz gospodarskih ozirov umestna, mi nismo proti temu. Vendar imajo male občine svojo dobro stran. Na ta način pride občanom občinski urad bolj v bližino. In za kmetskega človeka, ki ima od zore do mraka polne roke dela, je to velika ugodnost. Tja stopi lahko v mraku, ko tudi župan pride do-

mov, ter opravi svoje stvari. V malih občinah župan dobro pozna vse dotične razmere.

Kaj pa uradniki? Torej še novo vrsto naj jih dobimo? Ali jih ni že zdaj dovolj? Edini kmetški občinski urad, kjer se preprosto človek tudi brez klobuka v roki lahko po domače pomeni, naj postane uradniška kancelija! Ščasoma bi prešla na te gospode vsa oblast občinske uprave. In koliko bi to stalo. Zdaj pa župan da svojo sobo brezplačno na razpolago za občinsko pisarno, in ako sam vsega ne zmore, preskrbi, da se vse opravi z malimi stroški. Ako pa župan v svojih podkovanih čevljih bolj nerodno priropoče pred okrajnega glavarja in se tam razkorači, se mora pa že potrpeti, saj tudi nam ni samo z rožicami poslano. — Sicer pa želimo, da še drugi povedo svoje nazore. Mi smo pripravljeni sprejeti vsak dober svet, najsibo od kogarkoli. — Janez Kastelic.

Modrost davčnih referentov.

Kdor bo pregledoval dohodek osebno-dohodninskega davka v vojnih letih od 1916 dalje, bo prišel do spoznanja, da je bil kmet največji vojni dobičkar. Koliko pa je kmetov, ki ne plačujejo osebno-dohodninskega davka! Koliko je pa kmetov, ki imajo v resnici take dobičke, kakor jih jim je natvezil davčni urad!

Kmet, ki ima devet otrok, razen enega so vsi za delo nesposobni, ki mora obdelovati svoje zemljišče s posli, čigar posestvo leži na takem kraju, da ima samo enkrat pridelek v letu, pa ima dobička čez 4000 kron! Samo, če pogleda v svojo denarnico, je večji del prazno.

»Domoljub« je že večkrat priporočal pravilno napoved, priporočal tudi Žunovo knjigo: Osebna dohodnina. Marsikdo jo ima, pa jo tudi pridno rabi, napoveduje osebno dohodnino po njenem navodilu, toda . . . razočaranje . . .

Če kmet še tako po pravici in po resnici pove, davčni uradnik ne verjame in ne verjame. Za vsako številko ima vse polno »dvomi se«, »z ozirom na to . . .« pa ne vem, kaj še. Pri cenitvi stanovanja je že kar stalen dvom: »Z ozirom na to, da imate krasno stanovanje, da ima stanovanje krasno lego, ste stanovanjsko vrednost prenizko cenili.« Glavo bi pa zastavil, da dotični uradnik tega stanovanja niti videl ni.

Zopet hočemo pri vsakem kmetu najti vse polno hranilnih knjižic. »Z ozirom na to, da ste znani kot izvrsten gospodar — kako sladka pohvala! — se pogreša številno hranilnih knjižic, oziroma ste navedli prenizko vsoto prihranjenega denarja. Pri takem posestvu kot je Vaše, bi morali imeti najmanj 8000 kron.« Kdo še ni bral takih-le besedi na papirjih davčnih oblasti! Kdo še ni potom davčne oblasti zvedel za denar, za katerega sicer nihče ne vé in ga nikjer drugod ni, kakor v glavi in v trmi dotičnega davčnega uradnika!

Sedaj smo v času prenarajanja. Ako hoče biti nova vlada pravična, mora med prvimi vzeti v roke postavo o osebnih dohodnini in jo temeljito preurediti. Taka, kakor je sedaj, je boljše, da je ni. Če pa ostane, naj ima oblast vsaj nekaj vere v osebno napoved, ne pa v uradniško trmo.

Mesto davka na kmetovo pridnost naj se napravi davek na zapravljenost. Davek na žganje, davek na ples, davek na nepotrebne veselice, ki trpe pozno v noč ali še v zgodnje jutro, — ne pa na razne predstave in predavanja po društvih — to naj se vpelje, pa tudi z vso oestrojstvom izvršuje. Kjer po takih veselicah zapravijo na tisoče in tisoče kron za pijačo in za godca, tam lahko tudi nekaj kron pade v predale drž. blagajne.

Iz Kmetских Zvez.

Črnomelj. Dne 3. aprila t. l. se je vršila seja »Kmetских Zvez za črnomaljski okraj« v Metliki. Na predlog načelnika g. Mihelčiča, župana na Lokvici, so se sprejele sledeče resolucije:

1. K. Z. za črnomaljski okraj odločno protestira proti pritisku na kmete od strani davčnih oblasti glede dohodnine ter se obrača na deželno vladu s prošnjo, da to prepreči, ker na ta način hočejo kmete naravnost uničiti.

2. K. Z. zahteva, naj ob izvedbi agrarne reforme tudi gozdovi postanejo kmetška, in sicer skupna last, ter naj se v ta namen organizirajo gozdne zadruge.

3. Ker je dvojni denar v eni državi le v zmešnjavo in zlasti v škodo kmetškemu ljudstvu, zahteva K. Z., naj se, dokler se valuta definitivno ne uredi za vso državo, vpelje začasna valuta 1 dinar 1 krona.

4. K. Z. zahteva, naj se že enkrat reformira primerno sedanjim razmeram lovski zakon.

5. K. Z. zahteva, naj država varuje koristi vinogradnikov pri sklepanju pogodb s tujimi državami, in naj ne dovoli prostega uvoza tujih vin.

Te resolucije se sprejmo soglasno. Pri prvi priporoču odbornik Konda, naj se ji pridružijo še druge Kmetских zveze.

Isti predlaga tudi, naj se naredba, s katero so se svoječasno živinski semnji prepovedali, razveljavi, in odpravijo tudi maksimalne cene. Metliški g. prošt in dekan Valerijan Učak, ki je bil tudi navzoč, omenja, da boljševisko gibanje pride kmalu k nam, in po njegovih mislih je to gibanje ravno kmetom najbolj nevarno, česar se pa kmetje še ne zavedajo. Želi torej, naj se Kmetских zveze poživijo in sprejmo no-

va pravila. Sklene se zato, naj se vrši občni zbor Kmetских zveze belokranjske na belo nedeljo popoldne v Črnomlju. Tam se bo odločilo, ali naj se napravita dve Zvezi za Belokrajinu ali naj ostane sedanja in le premeni svoja pravila. Zato vabimo vse kmete v Belokrajinu, naj se na ta zbor pripravijo in pridejo takrat v obilnem številu.

Z lažmi in krvjo.

Slovenija visi na nitki, to vsi čutimo. Na zapadu kopljejo strelske järke Italijani in dovažajo topove ter komaj čakajo, kdaj prekoračijo demarkacijsko črto ter vkujejo Slovenijo v težke verige, na severu čakajo Nemci in nemčurji znamenja od zapada, da padejo po nas, v notranjosti pa zabavljajo, pijejo, lenuharijo in verižijo razni delomrzni ljudje. Vsak si je v svesti, da je vlada v takem položaju nadvse težka in odgovornosti polna in da mora najti opore povsod, pri vseh strankah. V ta namen se je osnovala koalicijska vlada, v kateri so zastopane vse tri stranke. Te so se tudi dogovorile, da se v tem času ne bodo med seboj napadale po shodih, le da vsaka stranka lahko poudari svoje stališče in svoj program. Da je stvarna in mirna kritika o nasprotni stranki dovoljena, je samoočito umevno.

Toda liberalci, kakor so sedaj dokazali, nimajo nobenega smisla za dano besedo, ali pa liberalna stranka ne more držati nekaterih svojih ljudi več na vajetih. Po svojih shodih govorijo o klerikalcih, kateri so menda krivi italijanske okupacije, govore o duhovnikih, kateri da so agitirali za vojna posojila, govore o »farjih« in »črnosuknježih« prav po liberalnem receptu iz predvojne dobe. In vendar smo prepričani, da so dotični govorniki v svojem srcu prepričani, da ima italijanska komanda s slovenskimi klerikalci ravno toliko opraviti, kot ljubljanski kolporter recimo z japonskim cesarjem, a za hujškanje proti Ljudski stranki ni izbornejšega sredstva kot taka laž, zato pa na dan z njo, nekaj ljudi se bo že našlo, ki bodo to verjeli. Ravno tako vedo isti govorniki, da so razni slovenski uradniki, posebno pa učitelji — tudi liberalni — neumorno agitirali za vojno posojilo, še veliko bolj kot duhovniki, ljubljanska mestna hranilnica je podpisala do 25 milijonov vojnega posojila — dasi sede v njenem upravnem svetu razni liberalci — a vendar se nihče ne škandalizira nad tem, le po »črnosuknježih« je treba mahniti, zakaj to bo menda v korist liberalni stranki. Dalje nam ti gospodje še vedno očitajo šušterskiča, dasi smo ga sami vrgli, in je bila naša stranka tista, ki je največ storila in se največ borila za edinstvo Jugoslovanov, toda vseeno: napadaj in obrekuj, nekaj bo že ostalo.

Ker bi pa naša stranka vseeno rada mirovala v teh časih, ko stojimo na vulkanu, v katerem vse vre, zato je sklical pristaš naše stranke v Ljubljani sestanek, na katerega je povabil vse tri stranke, da se o vsem tem mirno pogovore. Od liberalne stranke je prišel samo dr. Tavčar, ki

pa ravno radi svojega mirnega in treznega mišljenja v lastni stranki nima dovolj zaslombe; drugi se niso odzvali. Mi smo svojo miroljubnost dovolj dokazali, česar o nasprotnikih ni mogoče trditi.

Zgodilo se je pa še več. Ljudski stranka je imela v Želimljah shod. Župnik Erjavec s par običajnimi besedami shod otvori in podeli besedo govorniku dr. Ježu. V tem hipu pa zavpije pristaš liberalne stranke »Hura« in liberalci z Golega ki so se zbrali okrog govornika, se vržejo s palicami na nič hudega slutečega župnika ter ga pretepejo do krvi. Torej ne lastni, ampak tuji farani, ki so organizirani v krajevni organizaciji jugosl. demokratske stranke.

A najhujše pride sedaj. Namesto da bi liberalna stranka obžalovala ta dogodek in poklicala svoje ljudi na odgovor, popisuje »Domovina« dogodek tako, kakor da bi župnik začel napad, dasi so nam potrdili najverodostojnejši očitelji opetovano, da župnik niti z besedami, še manj pa s kakim dejanjem, ni dal niti najmanjšega povoda za napad. In sedaj taka ostudna obrekovanja v »Domovini«! Tu se vse neha. Vidi se, da merodajni liberalci ne morejo živeti brez laži in obrekovanja in da je cilj njihove stranke predvsem ne blagobit naroda, temveč svobodomiselnost, katero naj zastupi vse Slovence, in če se to ne da doseči lepim potom, naj se doseže z nasiljem in lažjo!

Mi pa se danes zavedamo, da boja nismo želeli mi, da smo nasprotno vse poskusili, da se giblje strankarska konkurenca v najdostojnejših mejah. Liberalna stranka pa tega neče! Posledice svojega nasilstva naj nosi sama, narod naj pa sodi!

Iz pisma socialnega demokrata.

»Naša Moč«, glasilo slovenskega krščansko-socialnega delavstva je prineslo dne 12. marca 1919 pismo socialnega demokrata, ki odkrito priznava namene socialne demokracije. Odstavek iz tega pisma se glasi:

»... Sploh moramo temeljito začeti trebiti s prokletimi krščanskimi in azori. Vsak začni sam pri sebi. Zato svetujemo, da se ogiblje cerkve kolikor sploh mogoče. Ne samo ogibati, sedaj tudi napadati, skrito in javno. Kakšnih pikantnih pamfletov nam manjka; s tem bi najprej odprli vernim bč k o m oči. V prvi vrsti moramo delati na to, da pripravimo duhovščino na slab glas in da zabravimo občevanje ljudstva z duhovščino bodisi v verskih družbah, bodisi v družinah. Ženo moramo odtujiti cerkvi in jo živiti s čitanjem svobodnih in rdečih časnikov in opolzkim romanom, katerih glavni namen je dokazati, da je vera velika nesreča in bedarija. Da nas bodo rajše poslušali, moramo skrbeti, da ustrezemo ljudem z aprovizacijo. Veliko jim obljubujemo, nič ne de, ako ne bomo mogli vsega izpolniti, saj je itak ves svet v zablazi. Da bo le vse rdeče. Za to se gre! Želimo, naj bi bila tudi v vaši občini nekaka opazovalna središča, kjer bi v tes-

ni zvezi z uradniki, učitelji in barabami (oprostite izraz, tudi barabe pridejo prav) bili v vednem nasprotstvu z duhovščino. Tako morajo plesati, kot bomo mi godli. Pošiljajte nam poročila, vsaj kar Vas je izobrazencev, da jih priobčimo po naših časnikih in uničimo brez miselnostne češčenje duhovščine. Družine, ki čitajo katoliške liste, morate zasmehovati in vriniti naš svobodni, rdeči, včasih tudi pikantni »Napreje«. Ako si kdo upa zagovarjati farje, ga moramo pobijati. Proti duhovščini se poslužujemo naših delavskih društev, kjer zabavljamo čeznje (vero samo lahko pustimo pri miru, dokler niso še vse ženske čisto rdeče), podpiramo delo ob medeljah (poleti vlačimo nalašč drva ob medeljah), prirejemo za ljudstvo gledališke predstave — brezverske seveda in pikantne; to vleče. Ako vzdramimo strasti, odtegnemo ljudstvo duhovščini in potem zavladajo po Slovenskem naš ideal — boljše vize. Ne bodimo izbirični pri sredstvih, da le izpodrinemo veljavo vere in farjev; vsako sredstvo je dobro, da oprostimo človeštvo še duhovniških verig.

Človek ne ve, govori li tu hudobija ali blaznost. Pa naj bo, kar hoče, naše ljudstvo ne pojde za takimi ljudmi.

Brez naslova.

Eno leto je minulo od lanske Velike noči, a vendar se zdi, da je v tem kratkem času zdržalo celo stoletje mimo nas. Sto in stoletne državne stavbe so se v hipu zrušile in pod sabo pokopale ves svoj inventar, ne izvzemši prestole in kar je bilo okrog njih. Na razvalinah pa so zrastle nove države, nove misli, nov družabni red, kljub temu, da se nekateri silno trudijo, da bi izkopali iz razvalin stari inventar in opremili z njim nove hiše.

Tudi Jugoslavija je nov cvet iz starih razvalin. Pa ni še takšna, kakršna bi morala biti, niti na zunaj, še manj na znotraj. Če pogledamo na zunaj, so v nevarnosti njene meje, če se ozremo na znotraj, je v nevarnosti njen — obstanek. Resnica je namreč, da se vedno bolj množi vrsta takih ljudi, ki nimajo za delo nobenega smisla, pač pa gledajo samo na to, kako bi i svoje sedržavljane kakor tudi državo odrli na kakor mogoče lahek in lačen način. In vendar je danes edini kapital, ki more rešiti državo, pridno delo. Naša zemlja je bogata, res, toda brez dela je to bogastvo nedosegljivo. Danes pa je geslo premnogih ljudi: malo delaj, pa veliko zasluži, mati Jugoslavija, ti pa glej, kdaj ti bodo lastni otroci izmorgali zadnjo kapljico krvi.

Pravijo pa, da se vse slabo začneja od zgoraj. Vsaj v našem slučaju bo morda to res. Prav vsi smo si na jasnem, da je roka belgrajskega ministra Pribičevića vse preje kot srečna. Ta gospod sicer pripada Jugoslavarski demokratski stranki, a o demokracizmu nima pojma, kot ga noben pravi liberalec imeti ne more. Resnica je, da je danes belgrajska vlada radi pomanjkanja vidnega aparata in pregleda cele države popolnoma nezmogla uspešno vladati celo državo. In kljub temu gospod Pribičević

kot kak Tisza močno, pa neizmerno nerodno posega v delovanje pokrajinskih vlad, otežkočuje njih že itak težavno delo. Ne zaveda se pa morda, kako s tem podpira tiste elemente, ki skušajo izpodminirati našo državo.

Slednjič se nam zdi, da je tudi v Jugoslaviji začel militarizem kazati svoje rozičke. So gotovi deli naše obširne domovine, kjer ima soldat prvo in zadnjo besedo, če je to upravičeno ali ne, in pravijo, da to svoje stališče celo s tem podpira, da pridno deli batine, če si kdo drzne biti drugačnega mnenja.

Prve volitve bodo pokazale, da je Jugoslavija čisto drugačna zemlja, kakor si jo Pribičević in soldat predstavljata.

Trpljenje naših vojnih ujetnikov.

»Il Lavoro« socijalistični list v Genovi, od 1. marca raztrga najprej Colonella Costa, ki se je nasproti nekemu žurnalistu izjavil, da imajo ujetniki dosti jesti in da se jim dobro godi. Nadaljuje dobesedno: »Resnica je, da se morajo ti ubogi ujetniki kamenu na cesti smiliti. Naše prebivalstvo jim rado podaja kruha ali kaj drugega, da ti nesrečneži ne umirajo lakote in da ne bi proklinjali Italije... Na malariji bolne prevažajo iz St. Margaritte v Tagio, jetične pa v bolnišnico Coronata. Seveda ti potem-takem ne umirajo v občini Genova. Naši podatki o umrljivosti so sestavljeni na podlagi zanesljivih poročil. G. polkovnik naj jih le natanko prebira in naj premišljuje o zadevi, ki ne dela časti ne naši vladi, ne našim vojnim oblastem. Brez veliko govoričenja in besedičenja moramo pokazati človečanska čuvstva za svojo čast in svoje dobro ime. Italija nikakor ne sme biti dežela rabljev in mučiteljev.«

To poročilo se popolnoma vjema s poročili naših vrnivših se vojnih ujetnikov.

Iz belgrajske okolice.

(Piše državni poslanec Janez Brodar.)

Nekega lepega dne jo udarim iz Belgrada čez hrib in plan v vasi med kmetško ljudstvo, da bi se prepričal o življenju in razmerah srbskega kmeta. Ko pridem na prvi grič južno od Belgrada, nekoliko postojim ter ogledujem lepi in rodovitni svet okrog sebe, in mislim sem si: ko bi moje posestvo tu stalo, taka dobra zemlja in planinski svet — in v bližini takega mesta, to bi bilo življenje! Od tukaj je najlepši razgled na mesto Belgrad in pa na poplavljeni svet od Donave in Save. Zemljo, kar je je poplavljen nasproti Belgradu, sem računil približno toliko, kot je kranjskega političnega okraja. Zelo lep razgled je tudi na mesto Zemun in hrvaško ozemlje onstran Donave. Ob robu tega griča so izkopani obrambni strelski jarki. Tukaj so Srbi branili Belgrad. Ko grem dalje po griču, zagledam v dolini precej veliko vas. Mahnem jo naravnost proti vasi. Medpotoma pridem do fanta, ki je pasel ob bregu svinje. Vprašam ga, kako se zove to selo;

pove mi, da Mirovo. Vprašam dalje, koliko ima hiš; odvrne, da 216 kuči; koliko da so svinje stare, odvrne, da najmlajša 8 mesecev, največ pa jih je starih nad eno leto do 18 mesecev. Vprašam: kdaj bode te svinje odebelili? Odvrne: na jesen, ko bode mo imeli koruzo, čez leto pa se bodejo paše. Iz tega sledi, da srbski kmet ne proda prašiča prvo leto, ampak drugo leto. Ko pridem v vas, vidim vse vrtove okrog hiš ograjene z bodečimi žicami, katero so dobili ob robu griča pri strelskih jarkih, katera jim prav dobro služi za ograjo vrtov. Vrtov imajo v vasi Mirovo venko, sejejo razno zgodnjo zelenjad, kar potem nosijo naprodaj v Belgrad. Kakor mi je izjavila neka devojka, dobijo za tako zelenjad precej novcev. Videl bi le še rad hlev srbskega kmeta. Grem po vasi, pridem do dveh moških, ki stavita ob svojem dvorišču plot. Podam se z njima v pogovor ter vprašam, kje imajo tukaj posestniki hlev za govedo. Pokaže mi nizko, s slamo krito stavbo. Prosil sem, če smem pogledati, nakar mi gre mož pokazat svoj hlev. V hlevu ni bilo ne stropa, ne jaslji; v tla so bili zabiti šturje koli, za katere priveže živino zvečer, ko pride s paše. Pozimi, ko nekoliko krmi v hlevu živino, poklada seno in slamo na tla, drugega pa sploh ne poklada živini. Malo od tega hleva pa stoji kakor stog slame, le pri zemlji sem videl, da je nekaj pletenega iz vrbovja. Vprašam moža, kaj to pomeni; pove mi, da je to ovčjak. Srbski kmet zabije za ovčjo hišo kole v tla na okroglo, zaplete z vejami približno tri metre visoko, omeče pletenino z ilovico, na vrhu tega nameče slame za streho, in to je ovčjak. Vsa poslopja imajo zelo preprosto napravljena in jih imajo zelo malo, ker krmo imajo vso zunaj na polju v kopah. Tudi hiše za družino imajo zelo majhne, kakor so pri nas kajžarske, samo da imajo vse zidane. Gozdov v belgrajski okolici sploh ni videti, tudi ravnin ni, ker je bolj valovit svet z dobro, debelo zemljo. Vprašal sem nekega kmeta, ko sem se vračal v Belgrad in je ob potu oral njivo, kako globoko bi moral kopati, da bi prišel do kamenja; odvrne mi, da tudi ako bi kopal 30 metrov globoko, bi ne našel kamenja, ampak samo prst in ilovico. Oral je s par suhim voli. Vprašal sem ga, koliko stane tukaj tak vol; mož odvrne, da stane 7000 krep. Sodil sem mu teže 400 kg, iz česar je razvidno, da je živina še enkrat dražja kot pri nas v Sloveniji. Mož je nadalje tožil, da jim živine zelo primanjkuje, da imajo samo to, kar so kupili, ker so jim vse svinje zabrali. Videti je, da je tukaj kmet v velikih težkočah radi pomanjkanja živine, in odtod taka draginja. Vozijo prav veliko tudi s kravami. Imajo pa sploh no suho, kumrno živino, kakor smo pri nas videli vojaške vole, ko so vozili tren. Niti ene debele živine še nisem videl tukaj.

Prihodnjič mogoče poročam o drugera potovanju.

Kmet'e, ne cepite se v razne stranke! Škoda je vaša! Vsi v kmetske zveze!

Tedenske novice.

Jugoslavija.

j škof dr. Mahnič zaprt. Jugoslovanski škof na Krku, dr. Mahnič, se je silno zameril Italijanom, ker je Jugoslovani. Zato so ga Italijani odstavili in odvedli v Italijo, se ne ve kam.

j **Za prehrano Slovenije.** Vsled velikega pomanjkanja živil v Sloveniji in na Hrvaškem, je ukrenil minister za prehrano, dr. Korošec, vse potrebno, da se tem pokrajinam odpomore. V to svrhu je odredil, da se takoj odpošlje z Reke od ameriškega uvoza velike množine moke. Kakor smo zvedeli, je že več sto vagonov moke na poti v Slovenijo in enako število za Hrvaško, da se odpomore veliki bedi.

j **Za srbske kmete.** Amerika je dovolila Srbiji en milijon dolarjev kredita za ureditev kmetijstva. Za to se bo nakupilo mule in konje. — Za nedeljo 20. t. m. je sklican sestanek srbskih in hrvaških kmetijskih društev z namenom, da se pomore srbskemu kmetu.

j **Bolgarska grozodejstva v Srbiji.** V narodnem predstavništvu je pripovedoval poslanec Agatanović grozne stvari o Bolgarih, ki so jih le-ti izvrtili v zasednem srbskem ozemlju. Mednarodna komisija, ki je preiskala po Bolgarih okupirano ozemlje, je ugotovila strahovita zločinstva, ki so jih zagrešili Bolgari, katerih poprej zavezniki niso mogli verjeti. Bolgari so bili najkrvoločnejši od vseh okupatorjev. Vojaške in civilne oblasti so se združevale v skupnem uničevanju srbskega imena. Ta namen se najbolje razvidi iz izjave, ki jo je podal ministrski predsednik Radoslavov v sobranju leta 1916., češ, da bo Srbija morda že še obstojala, toda brez Srbov. Našli so se službeni akti, v katerih je vrhovno poveljništvo naravnost naročilo, da se imajo nekatera srbska sela iztrebiti. Govornik opozarja na grobnico v niškem gradu, kjer so dobili osvoboditelji 500 okostij bolgarskih žrtev. Medzavezniška komisija v topliškem okraju je ugotovila, da je bilo samo v tem okrožju umorjenih do 20.000 ljudi, po večini starcev, žen in otrok. V selu Žitno brdo so vrgli bolgarski vojniki kmeta Todorovića v kotel z vrelo vodo, ga kuhali in ves čas zbadali z bajoneti. V Surduliču so prisilili žene in dekleta, da plešejo kolo na grobovih, v katerih so ležali njihovi od Bolgarov obešeni in pobiti možje in očetje. V masah so uničevali Bolgari srbske ljudi v taboriščih.

j **Dar ameriških Slovencev** dr. Korošcu, Ameriški Slovenci so ministrskemu podpredsedniku dr. Antonu Korošču v znak priznanja za njegovo delo za ujedinenje Jugoslovancev poklonili dragocen dar in ga po posebnem kurirju poslali preko Pariza v Beograd.

Domače novice.

d **Jugoslovanska ljudska stranka.** Jugoslovanski klub v Beogradu je imel daljše posvetovanje, v katerem je bilo sklenjeno našo ljudsko stranko raztegniti čez jugoslovansko ozemlje kot Ljudsko stranko.

d **Naši poslanci proti vojnim dobičkarjem.** Poslanci Slovenske Ljudske Stranke

Janez Brodar, Strein in tovariši so podrgali pri finančnem ministru, naj vendar kaj ukrene proti vojnim dobičkarjem in jim globoko poseže v žep. Kakor slišimo, se sedaj minister resno bavi s tem vprašanjem in bo v kratkem predložil davčno postavbo za vojne dobičkarje.

d **Dražji časopisi.** Papir se je zaradi vedno manjše vrednosti denarja zopet podražil, istotako tiskarska barva, obenem so se morale zelo zvišati plače osebju, zato so ljubljanski časopisi zopet znatno dražji.

d **Če bo le res!** Menda je belgrajska vlada sklenila, da poletnega časa, proti kateremu je vse naše ljudstvo, ne uvede. Pametno! Pač pa se bodo začele od 1. maja naprej šteti ure ne dvakrat do dvanajstih, temveč enkrat do štirindvajsetih in sicer od polnoči do polnoči.

d **Za naše vojne ujetnike.** Ljubljanska kreditna banka ima zveze s švicarsko banko v St. Gallenu in taista nadaljnje zveze z laškimi bankami, 100 kron je vrednih 25 frankov — okoli 30 lir. Višje nam tudi Lahi niso menjavali. Kdor pošlje svojcem večji znesek, naj kar sam vloži pri banki, lahko z dostavkom: od švice dalje brz oja vno. Naslov mora biti natančen in gotov. Naslovi, poslani do meseca januarja, navadno iz kakšnega »Campo« ali »Koncentramento« (n. pr. Grezzano, Forte San Felice, St. Marco) ne drže več; kajti ujetniki so bili porazdeljeni na delavske stotnije (»Centur Labor«) že meseca januarja in razpršeni po vsej Italiji. Za mlade tovariše v taboru Teano pri Kaserti sem »vlovil« danes tisoč frankov — 4000 kron, kar bo že zadostovalo za pirhe. Svojcem ujetnikov naznanjam, da mi o posameznih pripadnikih ljubljanskega polka ni drugega znano kakor to, kar sem že objavil. Prosim naše denarne zavode za prispevke, in naša društva, zlasti ženska, naj pridno zbirajo za ujetnike. Ako človek opazuje, kako se ljudje svobodno razveseljujejo po gledališčih in koncertih in kako si vse privoščijo, akoravno je drago, in kako naši ujetniki vsega tega nimajo, trdno zaupa, da bo vsakdo nekaj prispeval za nje, ako se ga opozori na njihovo trpljenje. Š—c.

d **Beguncem.** Pri poverjeništvu za socialno skrb se oglašajo dan na dan množestveni begunci v zadevi naknadne begunske podpore. Stroški, ki jih imajo begunci s tem, da prihajajo glede te podpore povpraševati v Ljubljano, so popolnoma nepotrebni. Ako bi poverjeništvu dobilo kaj aktov iz zasedenega ozemlja, bo dotične begunce o tem uradno obvestilo. Priglasiti se in povpraševati ni treba nikomur!

d **Za begunce.** Belgrajska vlada je odkazala istrskim beguncem pol milijona dinarjev podpore. Deli jih hrvaški ban.

d **Komisija za preskrbo vračajočih se vojakov v Ljubljani** se je preselila s Turjaškega trga št. 4 v Gradišče št. 4 v Luckmannovo hišo; vhod z vogala proti Nunki cerkvi.

d **Navodila za potne liste v zasedeno ozemlje.** Predstojništvo ententnega odposlanstva v Ljubljani je izdalo sledeče navodilo za potne liste: 1. Kdor želi potovati v zasedeno ozemlje, naj vloži — če mogoče v italijanskem jeziku — neko-

lekovano prošnjo s sliko. V prošnji naj navede razloge, radi katerih biva v Sloveniji, in zakaj hoče potovati. 2. Odposlanstvo uraduje vsaki dan — tudi ob nedeljah in praznikih — od 9. ure dopoldne do 2. ure popoldne v Pražakovi ulici št. 3, I. nadst. 3. Prošnje ne bodo takoj rešene, ampak čez nekaj dni, ker se mora odposlanstvo prepričati o resničnosti v prošnji navedenih razlogov. V slučaju, da bo prošnja rešena ugodno, dobijo jih stranke od 4. do 5. ure popoldne. Prošnjo za potovanje tja in nazaj izdaja odposlanstvo le v zelo važnih in nujnih slučajih. Kdor prosi za potni list, naj v prošnji, ki jo spiše v sloveskem, angleškem, francoskem, nemškem ali italijanskem jeziku, navede: 1. Ime in priimek. 2. Rojstno leto. 3. Kraj bivališča. 4. Kraj, kamor misli potovati. 5. Vzrok potovanja. Dostavi naj lastno sliko ali kako listino v dokaz istovetnosti. Do 20. ali 21. t. m. ostanejo meje zaprte. V tem času ni dobiti potnih listov.

d **Koze so se jako razširile v občini Žiri,** tako da leži v nekaterih vaseh (Jarču dolina, Koprivnik) skoro v vsaki hiši bolnik. Doslej so umrle za njimi tri dekleta in ena žena; bati se je še več smrtnih slučajev.

d **Strašna nesreča radi neprevidnosti.** V vlaku, ki se je odpeljal v soboto, dne 12. t. m. ob 6. uri zvečer z ljubljanskega kolodvora proti Zagrebu, je nastala 10 minut pred Sevnico ob 9. uri 15 minut v nekem vagonu eksplozija. Dotični vagon je začel goreti, kar je vlakovodja opazil in vlak ustavil. Eksplozija je nastala vsled tega, ker se je nekemu potniku 2. razreda na doslej še nepojasnen način vnel bencin, ki ga je nosil s seboj. Žrtev je bilo pri železniški nesreči razmeroma mnogo. Trije potniki so ostali na mestu mrtvi, zgoreli do zogljenelosti, 13 je ranjenih, med njimi nekateri tako težko, da ni upanja, da bi preživeli nocojšnjo noč. Med ranjenci so štirje častniki.

d **Poziv.** Tisti Janez Pečar iz Belokrajine, ki je bil v ruskem ujetništvu skupaj z Dominikom Kovičem in ki je prinesel od njega pozdrave domačim, naj javi svoje natančno bivališče uredništvu Domoljuba.

Iz naših društev.

* **Kat. slov. izobraževalno društvo** na Rovih uprizori na velikonočni ponedeljek ob treh popoldne igri: »Skrivnostna zaroka« in »Posestrimi« (refenka) Antona Medvedovića. Vljudno vabi sosedna društva k obisku.

* **Vabilo h gledališki predstavi,** katero priredi Kat. bralno in izobraževalno društvo pri Sv. Frančišku Kaverju na velikonočni ponedeljek v prostori pri »Martinovcu«. Sporedi: 1. Dr. Krekova igra v treh dejanjih »Tri sestre«. 2. »Bucek v strahu«, burka v enem dejanju. 3. Petje. 4. Domača godba na tok svira med odmorom.

* **Breznica.** Slov. kat. izobraževalno društvo priredi na velikonočni ponedeljek, dne 21. aprila društveno veselico. Na sporedu je igra v treh dejanjih »Mož je glava«, spisal dr. Janez Krek. Pred igro bo imel gosp. župnik Fr. Finžgar zanimivo predavanje o ženski zvezi. Začetek ob pol štirih popoldne. — Na tiho nedeljo smo ustanovili podružnico »Kmečke zveze«. Načeluje ji g. župan Janez Finžgar s odborniki za posamezne vasi. Ljudje so prišli do prepričanja, da se mora tudi kmečki stan organizirati, če hoče priti v javnem življenju do svojih pravic. Dobe se pa še pri nas tudi ljudje, ki se bojijo tujca.

kako večje zborovanje, češ, za vojsko vas bodo nahajali, da bo še dalje trajala. Ti bi bili prav posebno potrebni pouka, a ne pridejo takrat zraven, da bi se na lastne oči prepričali, za kaj se gre.

Dopisi.

Iz Leš, Dne 6. t. m. se je vršil shod Kmečke Zveze v Lešah. Shodu je predsedoval osiveli župan Franc Valjavec. Govornik iz Radovljice je pojasnjeval svetovni politični položaj in v nemal ljudstvo za red in mir, ki sta tako potrebna v mladi Jugoslaviji. Kmetje naj se organizirajo v svoji Kmečki Zvezi, ki nam je porok za dobrobit naše države; gledajo naj, da uveljavijo potom pametne zakonodaje svojo voljo. S tem se izpodmaknejo tla nevarnemu valu, ki se vali z Ruskega preko Ogrske k nam, da zažge in uniči tudi naše domove. Zato vsi dobromisleči na krov! Lešani so predvsem delavni ljudje, ki ljubijo svojo rodno grudo; zato ne bodo šli na lim socijalističnim zmotam, ki prete uničiti našo mlado državo.

V Lomu se je ustanovilo izobraževalno društvo. Pristopilo je veliko udov, ki bodo dobivali v društvu potrebne izobrazbe, pa tudi postene razvedrila in zabave. V ta namen se je javna knjižnica pomnožila in sprejemala v knjižnico izobr. društva, cerkveni pevski zbor postane obenem društveni, poleg tega se je ustanovil društveni moški pevski zbor. V načelnstvo društva so izvoljeni: Jak. Slapar, načelnik; župnik Fr. Govekar, tajnik; in osam odborikov in odborica. — Letos bo v naši liri birmovanje. Poučuje in pripravlja se okoli 80 birmancev. Birma bo v lomske liri 24. maja, drugi dan pa v sosednji arziški. V Stragah želimo, ker nam je smrt ugrabila enega najbolj zaslužnih in delavnih občanov. Dne 28. snuša je po kratki 5 dnevi bolezn. preminul posestnik Janez Lesar. Povsod je deloval z največjo vnamo in požrtvovalnostjo. Zato nas je njegova izguba tem težje zadela, ker je nenadomestljiv. — Španska je nekaj tednov strašno razsajala. Skoro v vsaki hiši so bolniki, marsikatero žrtev je že zahtevala. Dasi tudi nam je že jeseni mnogo škoda napravila, se je zopet vrnila v hujši obliki nego prvokrat. — Za osebno dohodnino nas utraščajo pritiskajo iz Kočevja. Menda mislijo, da bomo mi kmetje plačali vojne stroške. Zakaj se pa slava davčna oblast ne obrne na vojne dobičkarje. Ali nismo kmetje dovolj dali za vojno? Kakšne dobičke naj smo delali med vojno, ko smo bili domalega vse pri vojakih? Oproščen ni bil do lanskega leta prav nihče, kaj hočete se od nas?

Starja Loka na Gorenjskem. Za priliko desetletnice obstoja vabi tukajšnje slov. kat. izobraževalno društvo k prireditvi na velikonočni ponedeljek ob pol 4. uri popoldne v društveno dvorano pri Fortuncu. Spored: 1. Slavnostni govor. 2. Fantovska predstava: »Dimež, strah kranjske dežele; narodna igra s petjem v šestih slikah. Okoličani — prijatelji poštene izobrazbe uljudno vabljeni!

Celjska okolica. Tudi mi iz zeleznega Stajerja se zopet oglašamo v cenjenem »Domoljubu«. Liberalni list »Domovina« z dne 24. januarja 1919 osuje našo okoliško občino tako: »O naši katoliški občini se slišijo razne pritožbe.« Torej, ker je katoliška! Ko bi bila svobododomiselna, bi se seveda nič pritožbe ne slišalo. Naj mi kdo izmed čitateljev pove občino, katero bi vsi ljudje samo hvalili? Zakaj v vsaki občini je nekaj nezadovoljnih? Tudi v tem hudem času je bilo hudo vsem ljudem postreči, kar in kolikor bi si želeli! Dalje pravi dopisnik: Upamo, da merodajni činitelji vse nedostatke odpravijo in ne dajejo več povoda nezadovoljnosti! Da, dragi bratec, tudi mi nismo, da se odpravijo te hude karte itd., ki dajejo povod za nezadovoljnost. Toda to ni reč občine, ampak vlade! Toda tudi vla-

da ne more teh nedostatkov prej odpraviti, dokler ne bo dovolj živeža. Dopisniku pa priporočamo, naj naše katoliško ime več ne žali, zakaj drugače mu zagodem drugo pesem! — Dne 25. snuša je umrl po enomesečni bolezn občinski pot Martin Turnšek. Zapuščo vdovo in tri nedorasle otroke. N. v m. p.

Okoličan.

Celje. Dne 19. marca se je vršil v dvorani pri Belem volu shod Kmečke zveze. Dvorana je bila nabito polna. Poslušalci so sledili zanimivim izvajanjem profesorja Jarca. — Isti dan popoldne se je vršil shod celjskih Slovencev S. K. Z. Dvorana je bila zopet polna. Nadejali se nismo take udeležbe. Govornika dr. Ogrizek in kaplan Lasbajer sta nam marsikaj zanimivega razložila. Prvi govornik dr. Ogrizek je poudarjal o nalogi krščanske misle Slovenke v naši demokraciji državi. G. Lasbajer nam je poudarjal važnost Goriške, Trsta, Pulja in Reke, katero nam hoče lačni Lah odtrgati! Sklenila se je resolucija za Beograd. Hvala g. govornikoma za njihov trud. — Vreme je pri nas zelo slabo. Zmrzaj dežuje. Oves se ni povsod vsejan. Krompir se nikjer. Bog nam podeli lepo, stanovito vreme! — V Medlogu pri Celju zahteva mlinar 10 vin. od kilograma žita! Prosim vas, ali je to prav? Ali za njega ne veljajo zakoni? Ako mu ni volja za 6 vin. tukaj mleti, naj gre v Nemško Avstrijo. — V isti vasi, pri Mirniku, po dom. pri Kosu, se v noči na 31. marec talovi pokradli dva konja, kočijo, 7 koz in še mnogo drugih stvari. Tatje so ušli, videč orožnike ob meji pri Sotli, drugo so vse pustili. Pri nas se tatvine zelo množijo. — H koncu vam želim vsem skupaj, uradništvu, upravnistvu, naročnikom in čitateljem milostipolne, zdrave velikonočne praznike privrkat v svobodni Jugoslaviji!

Iz Doba pri Ljubljani. Tudi naše slov. kat. izobr. društvo je začelo novo življenje. Predsednik poučuje v peti 30 deklet in do 20 fantov in mož. Knjižnica razpolaga z raznimi dobrimi knjigami, katere društveniki in še bolj društvenice prav pridno prebirajo. Radi bi tudi prirejali igre, pa je težko dobiti pripraven prostor. Zato nas je v dno srca zveselila novica, katero je prinesel g. predsednik iz Ljubljane, da nam neki dobri gospod, tukajšnji rojak (ki pa ni rad imenovan), odstopi v društvene namene svojo hišo. Res je, da bo stalo še precej truda in denarja, preden bodo porabna. A je v njej veliko porabnega gradiva, zraven pa lep ter velik prostor. Že pred vojsko je bil pri nas liberalizem v precejšnji moči. Sedaj pa, ko je prišlo veliko moških domov brez ali z malo vere, je še slabše. Se dobe taki, ki naravnost taje Boga in dušo. Duhovnik pa bi po njih mnenju ne smel nič več izpregovoriti itd. Ali je to toliko hvaljena svoboda? Najbolj pa se čudimo nekaterim ženskam! Ko so imeli liberalni shod, kako so pridno donesale kronice, seveda, da bo večji sklad, in da bo tako mogoče delovati na to, da pridemo do razporeke. Oh, kako »iletno« je bilo v vojnih letih! Vsak drugi teden drugi »ljubi«. Težko je bilo včasih slovo, a za tem še večje veselje, ko je prišel še bol »zale«.

Gorje. Na Marijin praznik, 25. marca, je bil pri nas javen shod S. L. S. Na shodu je govoril g. Kremžar iz Ljubljane. Govornik je ob obilni udeležbi govoril o političnih in gospodarskih težnjah. Predsednik g. kaplan Mevzel se je govorniku zahvalil in dal besedo podpredsedniku krajnega odbora S. L. S. Ta je stavil sledeče resolucije: 1. Gorjanci, zbrani na shodu V. L. S., odločno ugovarjamo proti zasedbi naših krajev in pričakujemo pravične rešitve naših mej. 2. Vlada se pozivlja, da ukrene, da bodo v višjem šolskem svetu zastopani zastopniki krščanskega učiteljstva, kmeta in delavca. Ljudske šole naj se preuredijo v svoje moči za demokracijo ustavo, to se pravi, da imej v vseh važnih zadevah ljudstvo odločevati. 4. S. L. S. naj čim prej organizira po vsej Sloveniji kmečke in delavske zveze in nato Jugoslovansko kmečko zvezo in na podlagi teh kmečko in delavsko zbornico. 5. Izrekamo vsem poslancem narodnega predstavništva, ki so združeni v Jugoslov. klubu,

osobito njega načelniku dr. Korošcu, popolno zaupanje. — Pred glasovanjem za resolucije, je nastopil kot govornik dr. Kavčič iz Blede J. D. S. Posebno je pobil 2. in 4. resolucijo. Rekeli je med drugim, da morajo ta mesta zastopati le strokovnjaki. Torej po njegovem mnenju kmet in delavec ne smeta doseči to, kar obrtnik in advokat. Spravil se je tudi na g. kaplana, gonil ga je v cerkev, češ, ti spadaš tja. Pred par meseci pa je ravno on govoril v šoli v Gorjah na shodu J. D. S., da se duhovnik mora vtičati v politiko. Gospodu kaplanu so ljudje prirejali burne ovacije. G. dr. Kavčič se ima zahvaliti edino socialnim demokratom — kakih 15 po številu — da ga niso naše poštene Gorjanke naklestile. Socialni demokrati so glasovali zoper delavske točke 2 in 4. Zalostno.

Iz Strazišča. Vsak teden že željno pričakujemo vašega lista, kateri se je zadnji čas zopet pomnožil, akoravno so ga lansko leto nekateri prenapeteži nazaj poslali, da bomo razne novice, posebno pa nas zanimajo one iz našega kraja. — Društveno življenje se je zopet oživelo posebno s prireditvami raznih iger, katere ljudstvo prav pridno obiskuje, tako da ima po 6 dnevem trudopolnem delu v nedeljo tudi nekoliko razvedrila, pouka in zabave; saj je tudi boljše, da prihaja k igram, kakor da bi po gostilnah popivalo. — Čudimo se le županstvu, da do danes še ni ničesar ukrenilo proti neki zakoniti »gostilni«, ki nima nobenega dovoljenja ter se tam popiva noč in dan in se v polni pijanosti sklepajo razne oduške in verižne kupčije. Dolžnost županstva bi bila, da tu poseže vmes z železno roko ter napravi enkrat za vselej konec takim oduštvom. Upamo, da smo v Jugoslaviji in ne v stari Avstriji ter se morajo prepuščevanja posestev in drugih stvari že v kati zatreti, da zopet ne bo kmalu boben pel po naših lepih posestvih. Prosimo županstvo ali delžno vlado, da naj vse potrebno ukrene proti takim nedovoljenim zakonitnim in verižnim kupčijam. — Kmet.

Naša dekleta v italijanskem ujetništvu.

(Piše dekle iz tratarske fare.)

Ko smo šle iz Cirkna, so nas ujeli italijanski vojaki in so nas peljali na komando na Laze. Tam so nas imeli dve uri in medtem so nas izpraševali različne stvari. Seveda vsako posebej. Potem so nas peljali na Robidniško Brdo k laškemu majorju in od tam naprej v Cerkno, kamor smo prišle ob 11. uri ponoči. Sneg je zapadel in zelo slaba pot je bila, da smo dospеле do tam popolnoma mokre. Ali laški orožniki so vendar imeli nekaj sočutja do nas ter so nas odvedli v neko hišo, da smo se malo posušile. In zopet od poveljstva na poveljstvo. Izpraševali so nas o Srbih in novi Jugoslaviji, če se kaj pripravljamo na vojno, kaj se bere po slovenskih časopisih, če je kaj orožja in municije po naši dolini. In potem, kaj pridi ga župnik v Leskovici — če govori kaj zoper Italijane in kakšni vojaki so v Jugoslaviji itd. Brez števila takih vprašanj. Ker pa jim nismo ugodile z odgovori, so nas tirali naprej v ječo. Tam smo imele posteljo in malo plesnive slame. Dva večera smo bile v Cerknem; potem so nas odpeljali v Trst v spremstvu laških orožnikov. Bili so štirje, a nas je bilo sedem, ker so bile tri tudi z Jesenic. Gnali so nas naravnost v ječo. Tam smo našle dosti družbe. Pa tudi grozno nesnago; hrana je bila slaba, tudi brez tistih živalic ni bilo, ki se najraje ugnezdijo na glavi.

Za hrano smo dobile zvečer malo mesa in riža. Kakor smo videle in slišale, vla-

da splošna nezadovoljnost med ljudstvom. Postave so zelo stroge, za vsako malenkost ostro postopajo z ljudmi in jih zapirajo po več mesecev. Sliši se, da doli v Italiji vlada grozna lakota, medtem ko tukaj na meji Italijani ljudstvo kar obsipujejo s hrano, da bi jih na ta način pridobili za svoje kraljestvo in svojo kulturo. Sedmi dan smo prišle pred generala. Tam so nas še vprašali, zakaj smo prekoračile mejo. V tisti sobi imajo sliko laškega kralja in križ. Dobile smo legitimacijo za vrnitev nazaj, nakar smo se z velikimi težavami prepeljale zopet v svojo ljubo domovino.

Gospodarski del.

Razdelitev zemlje.

Na sestanku kmetijskih strokovnih učiteljev sem imel nalogo podati sliko najvažnejših kmetijskih preosnov (reform). Iste sem poslal raznim kmetijskim strokovnjakom in raznim listom. Prosil sem dotične, da se izrazijo tudi sami o predloženih načrtih. Odgovoril je samo eden; tembolj me veseli, da se oglašajo posamezni iz dežele, kakor n. pr. v osmi številki t. l. Zeleti bi pa bilo, da se za našega kmeta zelo važna vprašanja rešujejo in o njih razpravlja popolnoma stvarno. Dobro bi bilo nadalje, da se razprave podpišejo ali vsaj navede kraj, kjer so dotičnega misljenja.

Pri sestavi kmetijskih preosnov sem se oziral splošno na vso Jugoslavijo, ne pa le na posamezne okraje bivše kranjske dežele. Razmere so pa, kakor vemo, v raznih kronovinah kaj različne; zato tudi nisem svojih načrtov specializiral, ampak sem podal le nekako splošno ogrodje, navodila, da se sploh zna, kje začeti in kaj preosnovati. Celotnega načrta za kmetijske preosnove še nisem nikjer v celoti čital v slovenskih časopisih. Moje reforme se oziroajo predvsem samo na poljedelstvo zemljo. Pri sestavi reform so mi bile merodajne potrebe in misljenje našega kmeta, s katerim sem pred vojno prišel v številnih predavanjih v dotiko, med vojno pa sem z njimi bival več let v streskih jarkih, navezani drug na drugega, v prijateljskih, da, nekako rodbinskih razmerah, kjer sem proučil in spoznaval dodobra dušo jugoslovanskega kmeta, stebra države. Ne morem za to, da sem popolnoma tega mnenja, da ostani zemlja kmetu, ki v potu svojega obraza dela zase, za svoje održavljanje in državo! Upajmo in delujmo vsi složno na to, da pomagamo našemu ratarju na trdne noge, ne pa, da ostane v splošni in strokovni izobrazbi na oni stopnji omike, kakor si ga je želela stara avstrijska vlada. Ne na levo, ne na desno se oziraje moramo stremeti s stvarnim, ne obenim nepristranskim delovanjem za svojimi cilji, dovesti namreč našega kmeta do srečnega in zadovoljnega blagostanja.

Preden se spuščam v razgovor s piscem članka »Razdelitev zemlje« v osmi številki tega lista, se mi je zdelo potrebno predstave omeniti. Omenjeni članek ni natančneje razmišljal o mojih mislih, ker

drugače ne bi bil prišel do svojih zaključkov. Oglejmo si najprej cerkvena zemljišča.

Iz mojega načrta je razvidno, da se naj razlasti samo posestva z nad 50 hektarov poljedelske zemlje; do 50 hektarov pa naj ostane še nadalje v posesti dosedanjih gospodarjev. Popolnoma naj se pa razlasti posestva, ki so se med vojno nakupila od vojnih dobičkarjev. V kolikor so mi znane razmere na Kranjskem, posebnost na Dolenjskem, ne bi bilo nobeno nadarbinsko posestvo razlašeno, ker so po piscevem mnenju povprečno pod 50 oralov velika. Strinjam se popolnoma z mislijo pisca, da so ta posestva potrebna za vzorno gospodarstvo na deželi. Iz lastne izkušnje vem, da so ravno gospodje duhovniki zelo mnogo storili za povzdigo kmetijstva na deželi z vzornimi posestvi, zgradbami in podjetji. Povsem hvalevredno je to in le želeli je, da delujejo duhovniki v tem smislu naprej. Katerega pa bolj veseli to dejstvo, kakor ravno strokovnjake, katerim se s tem olajša delovanje med kmeti? Gre se v mojem načrtu le za velika posestva. Kako se o teh misli, je razvidno iz dejstva, da so hrvaški škofje dali svoja posestva vladi na razpolago. Torej moje misli nikakor niso nasprotne Cerkvi, še manj pa kmetškemu ljudstvu!

Sedaj še nekoliko o vprašanju glede velikosti kmetij. Kmetška rodbina, recimo s šestimi člani, bo z 10 orali (približno 5 ha) zelo težko izhajala; posestnik ne prideluje samo za svoje potrebe, on mora pridelati več, da mu preostaja dovolj pridelkov za prodajo, da pride do potrebnega denarja, s katerim si nabavi potrebno obleko in drugo. Zakaj pa ne bi privoščili kmetu več zemlje, ki mu itak gre? Da se mora razdelitev povsod po istem kopitu vršiti, recimo ravno pri nas, nisem riker trdil; nasprotno sem omenil, da je pri razlastitvi in razdelitvi gledati predvsem na kakovost, boniteto zemlje! Da bi pa moral imeti vsak posestnik 10 do 15 ha, se ne more nobenega siliti. Če misli shajati z 10 orali, svobodno mu! Pri razdelitvi razlaščenih posestev bi se moralo najprej ozirati na kmet najbližje okolice, da si opomorejo male kmetije, kjer so in še gospodarijo pridni gospodarji. Zakaj ne bi le-ti postali tudi takozvani boljši kmetje, ki so po piscevem in tudi mojem mnenju stebri države. Ti imajo že svoje stavbe in nekaj živine, kar si pa potem sčasoma pomnožijo, tako da ni treba državi zidati, dajati živino in orodje. Razlašena zemljišča ne bodo zastoj za dobiti, pri razdelitvi istih bo morala država gledati na to, da pridejo ta zemljišča v roke samo zanesljivim gospodarjem. Še marsikaj bi bilo o tem govoriti, za danes bodi dovolj! Razlastitev in razdelitev se bo vršila seveda samo tam, kjer so taka velika posestva. Da bi se vsa Kranjska razdelila tako, da bi moral vsak gospodar imeti v posestvi 15 ha, nikomur še na misel ne pride!

Še eno točko bi omenil. Pisec pravi, da želim, da bi vlada ukazovala kmetom način obdelovanja. Pri sestavi mojega referata sem se oziral na razne od drugih predložene načrte. Po teh reformah bi se ustanovile po okrožjih in okrajih kmetске zbornice, slično trgovskim, v katerih bodo

zastopniki sami kmetje. Le-ti bodo sklepali in svetovali vladi, kaj in kako se bo v posameznih okrožjih delalo. Ti sklepi zbornic, zastopnikov kmetškega stanu, bodo za vlado obvezni. Na podlagi teh sklepov bo izdajala vlada naredb, ki bodo za vse posestnike zemljišč dotičnih okrajev merodajne! Izvršitev teh naredb bodo pa nadzirali nepristranski strokovnjaki! Iz teh par vrstic sledi, da ni govora o državnem jerobstvu. Vlada bo ukazovala samo to, kar zastopniki kmetov sami za dobro in koristno spoznajo! Da bi pa čakali na to, do se bo vsak sam lotil tega, kar smatra za potrebno, bi morali dolgo čakati. Da je tako, je kriva naša bivša mačehovska vlada, ki ni pustila, da bi dobil naš kmet dovolj splošne in strokovne izobrazbe. Pred osnovani pouk v ljudskih šolah in strokovni pouk v kmetijski tečajih in šolah bo ustvaril nov naraščaj, ki se ne bo držal starokopitnega načela: »Kakor so naš stari oče in oče delali, tako hočemo tudi mi delati.« Ne bode jim več treba jerobstva, voditeljev, sami bodo našli pot do blagostanja in sreče. Ta novi svet, naraščaj pa ne bo nikoli prestar in preveč izkušen za »take« strokovnjake! Toliko na kratko odgovor na omenjeni članek!

Ing. Albert Vedernjak.

Praščereja.

II.

K r m a. Ker je gotovo, da bodo slovenski kmetje velik del svojih dohodkov dobili iz praščereje, moramo zdaj spomladati misliti, kako jih bomo najboljšje preredili in izpitali. Glavna piča za praščere je detelja, pesa, krompir in turšica. O detelji smo že govorili. Poleg lucerne je prav dobra navadna domača detelja. Pesa vsako leto prezgodaj sejemo. Naj postane poprej toplo, da se razraste plevel, ki se potem z globokim rvanjem uniči. Prvo peso skoraj vsako leto bolhe oberejo. Najboljša bi bilo v drugi polovici aprila in začetkom majnika. Dokazano je, da izmed rastlin pesa največ redilnih snovi pobere iz njive. Zato se mora pesi posebno dobro gnojiti. Zraven hlevskega gnoja porabi vselej tudi gnojnico in pepel. Če imaš pa kalijsvo sol, ti bo prav dobro naredila, le posuj jo. Orji pa za peso kolikor mogoče globoko. O krompirju ne bomo pisali, saj ga zadosti poznate. Za pepel in kalijsvo gnojila je zelo hvaležen.

Brez žita in krompirja ne bodo praščiki debeli. Za pitanje rabimo poleg krompirja posebno turšico. Res upamo letos iz Hrvaške in Srbske dobiti precej koruze. Toda vse je še negotovo. Kar imamo pa sami je naše. Sejmo kolikor mogoče veliko turšice, ki se z njo najboljša pita.

H l e v i. Zaradi poslopaj naj le opomnimo, da so se napravile v zadnjem v zadnjih letih precej velike napake pri zidanju. Strop se je obokal, kar je za svinjak vedno napačno. Taki svinjaki so pozimi vedno mokri in mrzli, od stropa kaplja. Napravite strop iz dvojnih močnih desk, med katerimi se pusti prazen prostor, ki se lahko napolni z žaganjem ali rezanico. Vselej se pa v sredi pusti zračnik skozi streho, ki se ob hudem mrazu lahko zapre. Taki

stropi so lahki, malo stanejo in pozimi so topli, ker se na vrhu lahko napolnijo s senom ali slamo. Zdaj so tudi spoznali, da so slamnate strehe za svinjake kakor nalašč. Če se tudi ne napravi prav nič stropa, je dobro poletiti. Pozimi se denejo deske čez in gori listja nameče.

Bolezni. V zadnjih letih so med nami vedno huje razsajale kužne bolezni. Za veliko slučajev so oblasti zvedele, desetkrat toliko jih je pa ostalo prikritih. Največ škode napravi rdečica, ki nam gotovo 3 odstotke naših prašičev konča. Pred vojsko se je moralo meso in špeh za to boleznijo obolelih prašičev popolnoma končati, ker je bilo zdravju škodljivo. Med vojsko se je vse porabilo, večinoma v Ljubljani. Nismo brali, da bi kdo zaradi uživanja takega mesa umrl. Nevarnost rdečice kakor tudi kuže bo zdaj še večja, ker bo premet s Hrvaško bolj odprt. Po izjavah živinozdravnikov so bolezni k nam večinoma iz Hrvaške prišle. Zato se niso smeli pikiri na Kranjsko nikdar uvažati. Še za pleme so jih nekateri le na skrivaj utihotapili.

Proti rdečici gotovo pomaga cepljenje. Na Nemškem ima pravico vsak cepiti. V stari Avstriji je bila državna postava, katero je spravil skoz neki živinozdravnik Binder, da smejo cepiti le živinozdravniki. Na Nemškem dobi serum proti rdečici vsak, kdor ga naroči, pri nas le živinozdravniki. Med vojsko so si nekateri veliko prizadejali, da bi se ta privilegij živinozdravnikov odpravil. Vlada je vedno odgovarjala, da je to nemogoče, ker je to zakon.

Zdaj je pa čas, da se to odpravi. Vlada naj ukrene, da sme zanaprej vsak cepiti, vsak naj tudi dobi serum. Mi nismo slabši, kakor Nemci. Za priprosto postopanje pri cepljenju ni treba visokih šol, v pol ure se lahko vsak nauči. To zahteva javna korist. Vzemimo, da imamo v Sloveniji do 500.000 prašičev, na Štajerskem blizu 400.000, a ostale na Kranjskem in drugod. Če jih pogine od teh na leto le 15.000, t. j. 3 odstotke, vsak vreden po 800 kron, bi bilo to 12 milijonov kron. Če so živinozdravniki kaj oškodovani, naj jim država bolje plača.

Ponavljajte povsod to zahtevo, doseči jo moramo.

Preskrba gnojil in krmil.

Naši poslanci kmetje so se oglasili pri poljedelskem ministru in mu predložili vprašanje:

Med vojsko se je zmanjšala produkcija kmetijskih pridelkov na slovenskem ozemlju povprečno za tretjino do polovice, to pa najbolj vsled pomanjkanja hlevskega in umetnega gnoja.

Hlevskega gnoja ni dovolj, ker je bivša državna uprava brezobzirno rekvirirala živino, tako da je padlo število živine na tretjino normalnega stanja; s tem je padla tudi množina hlevskega gnoja, ki že v normalnih razmerah ni zadostovala in si je moral naš kmet nabavljati umetnega gnojila. V vojni dobi je izostal še sčasoma popolnoma dovoz uletnih gnojil, vsled česar je zemlja izčrpana. Potrebuje torej ob pomanjkanju hlevskega gnoja tem večje množine umetnih gnojil.

Smatramo za brezpogojno potrebno, da se vsa pazljivost posveti produkciji umetnih gnojil na našem državnem ozemlju, in to ne le iz kmetijskih, temveč tudi iz državnogospodarskih virov.

Vprašamo gospoda ministra za poljedelstvo:

1. Ali so g. ministru ti odnosi znani?

2. Ali je že ukrenil kaj, da se temu pomanjkanju odpomoč trenutno z uvozom, za stalno pa z oskrbo produkcije na državnem ozemlju?

Gospodarska obvestila.

g Koruzo v storžih prejme Žitni zavod še pred Veliko nočjo. Cena koruzi v storžih je 130 kron za 100 kg, prosto nasuta v vagon, franko Ljubljana; deske in morebitne prazne vreče se morajo vrniti. Naročijo jo lahko županstva, aprovizacijski odseki in gospodarski odbori. Ta koruza se občinam ne bo računala v kontingent. Naročniki naj navedejo natančen naslov, pošto, bližnji brzojavni urad in železniško postajo.

g Urad za prehrano v Ljubljani. Vsled odredbe ministra za prehrano in obnovo dežel ima urad deželne vlade za prehrano v Ljubljani naslov: Ministrstvo za prehrano in obnovo dežel; odsek za Slovenijo.

g Objava. Za prehranjevanje moštva in živine v garnizijah dravske divizijske oblasti se potrebujejo naslednje vrste živil, oziroma krme: meso, oves, ječmen, seno in slama. Pozivljajo se vse osebe, ki se zanimajo za dobave teh predmetov, da se obrnejo s ponudbami na komando dravske divizijske oblasti, kjer dobe natančnejša pojasnila in takoj sklenejo direktne pogodbe. Od pisarne komande dravske divizijske oblasti E, štev. 4, 5. aprila 1919, v Ljubljani.

g Nesrečna valuta. Za to naše najbolj težavno in najgrenkejšo vprašanje se bo menda osnovalo v Belgradu posebno ministrstvo, ki se bo pečalo s tem. Pa naj bo en minister več, samo kaj pametnega naj ukrene!

g Valuta. V začetku avgusta menda začnejo z urejevanjem valute. Zamenjavali bodo en dinar za dve kroni.

g Kmetijska preosnova v Jugoslaviji. Belgrajska vlada je predlagala, naj se za proučevanje agrarne preosnove izvoli iz narodnega predstavništva odbor 22 članov. Odbor se je nato izvolil. Izmed naših poslancev sta v odboru g. Sušnik in Šimrak.

g Prepoved sekanja graščinskih pozdov. Vsled prevelikega izkoriščanja graščinskih gozdov in da se prepreči devastacija gozdov, je minister za gozdarstvo in rudarstvo odredil, da je od konca marca dalje prepovedano vsako sekanje in morajo v bodoče lastniki velikih gozdnih kompleksov prositi dovoljenja za sekanje ter istočasno predložiti kupoprodajne pogodbe, ki so jih sklenili. Glede državnih gozdov in glede gozdov, ki so pod posebnim nadzorstvom, se izda posebna naredba.

g Davek na vojne dobičke. Iz Belgrada poročajo, da misli vlada uvesti sledeči davek na vojne dobičke: do 10.000 K zapade državi 30 %; od dobička do 20.000 K

35 %; do 60.000 K 50 %; do 100.000 K 60 %; do 200.000 K 70 % in čez 200.000 kron 80 %.

g Agrarna reforma v Rumuniji. V Rumuniji je imel kmet še l. 1917, v rokah samo 33 odstotkov plodne zemlje; 61 odstotkov zemlje je bilo v zakupu. Pod vplivom ruske revolucije je rumunski parlament meseca junija 1917 sprejel zakonski načrt za razdelitev zemlje. V tem je prišel vojaški poraz in zakon so mogli izvesti šele meseca januarja letos. Predvsem se razlase kronski posestvi, posestvi jurističnih oseb in »mrtve roke« — vsega vkup približno 300.000 hektarov zemlje. Potem pridejo na vrsto veleposestva, ki obsegajo nad 150 ha — vsega približno 2 milijona ha. Veleposestnikom puste 15 odstotkov zemlje, to je 1 milijon hektarov. Razdelitev so uredili na ta način: Vsa zemljišča so se morala nemudoma izročiti osrednji blagajni ljudskih bank. Ta blagajna bo povsod, kjer jih še ni, ustanovila kmetijske zadruge, ki bodo takoj prevzele razlaščen posestvi in jih obdelala. Okrožna poverjenstva, v katerih sta po dva zastopnika zemljiških posestnikov, po dva zastopnika kmetov, en zastopnik osrednje blagajne in okrajni sodnik, morajo v tem vse potrebno pripraviti, da se izvrši prodaja posameznih parcel kmetov. Glede plačila je določeno: razlaščeni posestnik dobiva od države 5 odstotno rento, a kmetu bo prispevala država za nakup zemlje 35 odstotkov določene cene.

g Hlevski gnoj ni gnojilo za travnike. Kljub pomanjkanju hlevskega gnoja se še vedno opaža, da mnogokje izvažajo iz hlevov na travnike cele kupe hlevskega gnoja, kateri bi se na njihav krvavo potreboval. Hlevski gnoj ni primerno gnojilo za travnike, kajti iz raztresenega gnoja se izgublja v zrak prosti dušik, vsled česar se je ravnati po pravilu. Hlevski gnoj na njihve, gnojnico pa na travnike.

„Domoljubova“ pisma.

Kaj pa v Ameriki? Če je bila Cerkev v Avstriji, zlasti pod cesarjem Jožefom II., zaslužena, in če je na Francoskem preganjan, kakšno pa je njeno razmerje v Ameriki? V svobodnih Združenih državah Amerike je Cerkev ločena, a svobodna.

V Združenih državah niso Cerkev od države ločili. Celo ne iz sovraštva do vere, kakor na Francoskem. Ampak tam nikoli z državo združena ni bila in ni mogla biti, ker so se mešala tako razna plemena raznih narodov in ver. Zato so pustili in v ustavi tudi zajamčili vsem veram popolno prostost. Vendar v Ameriki tudi država sama ni popolnoma brez vsake vere. Amerikancem se ne zdi nič tako strašnega, če se državni zbor z molitvijo začne. Še med svetovno vojsko je napovedal predsednik Wilson molitveni in spravi dan za srečen izid vojske. Nedeljski počitek v Ameriki strogo drže. Posebne postave čuvajo vere sramotenja in kaznujejo bogokletstvo. Sploh se Amerika zaveda velikega pomena vere za vse javno življenje.

Od Cerkev pa nič ne zahteva in ji tudi nič ne daje. Pusti ji le svobodo. Katoliška

Cerkev nastavlja škofo in duhovnike, kakor hoče in katere hoče, zida svobodne cerkve in šole in se širi z naukom in apostolskim naukom, kakor se ve in zna. S svojo verno in svojim delom si je pridobila povsod čast in ugled. Leta 1874. je bil v vseh Združenih državah 1 škof, sedaj je tam 14 nadškofij in 92 škofij.

Seveda tudi v Ameriki ni vse tako svetlo in lepo, kakor se zdi. Če bi sešteli vse katoliške naseljence, ki so od l. 1784. prišli v Ameriko, se nekaterim zdi, da je katoliška Cerkev v resnici nazadovala: število katoličanov bi moralo biti še večje, kakor pa je. Če ni, se jih je moralo mnogo, morda na milijone, porazgubiti med brezverske množice.

Vzrokov je več. Nekateri niso v zvezi z ločitvijo Cerkev in države. Za mnoge bolj lahkomišelnih ljudi je že svoboda sama velika skušnjava. Doma jih že vse razmere silijo, da hodijo v cerkev, v Ameriki se nihče ne briga za to, ali hodijo ali ne. Potem veliki svet, zlasti zgledi, pa tista mešanica vseh ver in never.

Nekateri zelo važni vzroki so pa v zvezi z ločitvijo.

Kateri so ti vzroki?

Prvi vzrok so šole.

Državne šole v Ameriki so brezverske ali nekatoliške. Katoličani sicer smejo poleg državnih šol zidati svoje, katoliške šole. Toda plačevati morajo potem dvojen davek, za državne šole in za svoje. Mnogim bolj mlajšim staršem se to zdi preveč in rajši pošiljajo svoje otroke kar v državne šole. Tako se otroci počasi odtujijo Cerkvi in veri.

Drugi vzrok je ta, da morajo katoličani vse sami vzdrževati: cerkve, škofo, duhovnike, semenišča, sploh vse, kar je v zvezi s Cerkvijo in vero. Zato morajo nakladati tudi cerkven davek. Ta davek spada v Ameriki pod posebno cerkveno zapoved. Zopet so pa ljudje taki, da se radi davkov branijo, kakor morejo. Posebno naši ljudje že z doma sovražijo vse, kar diši po davkih. Zato se zopet mnogi odtušujejo cerkvi, češ, še za te reči bomo plačevali! Tako se počasi zanemarijo in nazadnje z otroki in družino pridejo v svet brez vere in Boga.

Tretji, a morda najmočnejši vzrok je pa ločitev sama. Če se velika in močna novodobna država za Cerkev nič ne meni, ampak hodi mimo nje, kakor da je sploh ni, za svojimi cilji in po svojih potih, za močjo in bogastvom, tedaj se navadnemu človeku, ki nima posebne žive vere, misli v glavi zbrodijo in zblodijo. Začne se mu dozdevati, da vera in Bog vendar le nimata tistega pomena, kakor je pa mislil doslej. Če milijoni in milijoni lahko žive brez Cerkev in Boga, ali ne bi mogel tudi sam tako živeti? In velika nevarnost je, da preda te misli naprej in da navsezadnje v hlepenju po denarju in užitku pozabi na tisto strašno resnico: Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, ako pa svojo dušo pogubi?

Tu je morda največja nevarnost take ločitve. Za take države je sposoben le krepak, moško zaveden in korenito veren in v veri utrjen narod, sicer ga val verske brezbriznosti potegne za seboj. Narod, ki

so bili vajeni rabotati tujim valpetom, ima jo komaj tisto kleno naravo, da bi jih ne obvladal bahati svet brez vere in Boga, ampak da bi sami ta svet obvladali!

Za tako ločitev v Jugoslaviji pa še posebno nismo. Jugoslavija je po velikanski večini krščanska, domala pa vsa verna — med ljudstvom so brezverci le neznatna manjšina — zakaj bi torej zapostavljali vero, kakor da je neka postranska reč, ki državo nič ne briga? Zakaj bi mi morali graditi svoje verske šole in bi bile državne brezverske? Po pameti bi moralo biti ravno narobe. Za velikansko večino vernega jugoslovanskega naroda naj bo državna verska šola, peščica brezvercev naj pa, če hoče, zgradi svoje svobodomišelnne šole! Navsezadnje tudi zoper to nimamo nič, da jim država zgradi tako šolo, kjer jih je dosti skupaj. Mi hočemo svobode in pravice zase, a tudi drugim svobode ne odrekamo! Ali ni mar prav tako?

Pravičnost in vzajemnost.

Naš narod je velik trpin. Stoletja je trpel v sužnosti tujih gospodarjev in delal zanje, drugi so si delili zemljo, širili svojo moč in bogastvo ter napredovali v gospodarstvu, tehniki in drugod. Mi smo služili in čakali rešitve. In doživeli smo jo; otrsli smo se tujega jarma, strgali okove sužnosti, brat je podal bratu roko, bratska ljubezen je združila brate Jugoslovane v samostojni državi.

Toda v Parizu in Rimu se zbirajo črni oblaki, ki groze, da nam zastro solnce lepše prihodnosti. Nenasitna pohlepnost naših sosedov Lahov in Nemcev izteza svoje grabežljive roke po biserih naše zemlje — na severu in jugu. Trst, Gorica in Reka so v nevarnosti, da pridejo tujcu v roke. Tisoči naših bratov, najzavednejših Slovencev, ječe in zdihujejo v sužnosti laške okupacije. Laško gospodstvo v zasedenem ozemlju je tako strašno nasilje in tolika krivica, da svetovna zgodovina pozna malo taci.

A kljub vsemu trpljenju naš narod ne obupuje.

Mogočnega zaveznika ima naš narod, ki mu jamči končno zmago nad vsemi sovražniki. To je: **krščanska pravica.**

Naša najtrdnjša opora in naša največja moč je krščanstvo. Naš narod je po svoji ogromni večini veren. Vere naše ljudstvo ne smatra za zunanost, tudi ne za suknjo, ki se obrabi in odloži. Krščanstvo je našemu ljudstvu resnica, vera je bistveni del našega življenja in bitja. Zato se naše ljudstvo zbira v okrilju stranke, ki je postavila vse svoje politično delovanje na neoporečne in neizpodbitne temelje krščanstva. Za naš narod ni druge rešitve kakor Kristusov evangelijski. Ali naj iščemo v boju za svoj narodni in gospodarski obstanek pomoči v liberalizmu? V njegovih zmotnih naukih o neomejeni človeški svobodi, ki ima za posledico vojsko vseh proti vsem? Ali v pretiranih zahtevah socialne demokracije, ki hoče zasebno lastnino spremeniti v skupno last? Vsi poizkusi, vpeljati med stanovi, med narodi in med državami zadovoljive razmere, so brezplodni, če ne slone na krščanski pra-

vičnosti. A krščanska pravičnost hoče združiti pravico in dolžnost, zaslugo in plačilo, krivdo in kazen. Krščanska pravičnost omejuje napuh in lakomnost, zato pa človeški naravi pogosto ne prija, odtod boj proti njej, odtod nasilje mogočnejših proti slabejšim. A če se slabejši, ponižani in razžaljeni, strnejo v strašne vrste proti krivičnim tlačiteljem, če se proletariat združi in ustanovi po vsej Evropi sovjetske republike po zgledu ruskih boljševikov, kakor se je to že zgodilo na Ogrskem in Bavarskem, tedaj se začne nasilje in krivica na drugi strani. Nekaj ljudi, ki so s silo in samovoljno prišli do vlade in vladajo brez parlamenta, brez ljudstva, vlada »v imenu naroda«. Dobro ali slabo, se ne vpraša. Ako je kdo drugačnih misli kakor ti sovjetski komisarji, je sovražnik ljudstva. In tako smo na istem, kot smo bili prej. Ali je tisti, ki krivično vlada, cesar ali delavec — oboje je krivica in nesreča za narode in države.

Možno pa je še tretje, in to je: državni in družabni red na podlagi krščanskega socializma. In to je edina rešitev narodov in človeške kulture iz strašne zmešnjave sedanjosti. Krščanski socializem je pravičen do vseh stanov in hoče srečo vseh. Ne bo nas rešil ne liberalizem, ne socialna demokracija, ne boljševizem, ampak krščanska vzajemnost. »Ne nezaupanja,« je klical socialni papež Leon XIII. leta 1902., »ampak medsebojno zaupanje; ne mržnje, ampak vzajemna ljubezen!«

Smoter krščanskega socializma je: premagati socialno zlo in ustanoviti zopet pogoje prave blaginje. Pomagati hoče najprej tistim, ki so pomoči najbolj potrebni, delavskim stanovom, kmetom, delavcem, malim obrtnikom in trgovcem; pa tudi vsem upravičenim socialnim slojem; dalje narodom in državam in vsemu človeštvu.

Naš narod se zbira pod krščansko zastavo vseslovenske ljudske stranke. Veliki organizator naše stranke, nepozabni dr. Krek, je očel krščanskega socializma na Slovenskem. Program te stranke je krščanska pravičnost in vzajemnost med stanovi. Naša stranka ne napada nobenega stanu, ne organizira oboženih tolp proti govornikom nasprotne stranke, napada zmote, ne ljudi, ki so v zmoti; naša stranka zaupa v zmago večnoveljavni krščanski načeli. Da pridejo ta načela do zmag, v ta namen se v njenem okrilju organizirajo zlasti slovenski in jugoslovanski kmetje po Slavoniji in po vsej Jugoslaviji. Stranka, ki stoji na temeljih krščanske vzajemnosti in se bojuje za pravico, mora zmagati.

V Jugoslovansko Strokovno Zvezo!

Danes se vse združuje, ker nihče ne ve, kaj prinese jutrajšnji dan. Združujejo in organizirajo se celo velmože in velebogati. Koliko bolj je organizacija potrebna slabejšim: delavcem, delavkam, dninarjem, služkinjam, deklam, pomočnikom, malim obrtnikom, malim kmetom, javnim in privatnim ulužbencem. Stanovska organi-

racija je vsem delavskim slojem potrebna in vsi pametni delavci in delavke, mladeniči in dekleta, žene in moške, hitijo, da se organizirajo. Tisti, ki ne mislijo prodati vere in svojega krščanskega imena, pa združujejo v Jugoslovanski Stokovni Zvezi, ostali pa se naj v strokovnih in političnih organizacijah socialne demokracije. Vsem gre za vsakdanji kruh. Naj se torej vsi naši združijo po stanovih za obrambo življenja.

Mnogi naši še ne vedo za Jugoslovansko Stokovno Zvezo. Pripeti se, da pridejo socialistični agitatorji, in celo Marijine članice ter Orli se zapišejo med socialne demokrate, nevedoč, kam so se zapisali in komu plačujejo denar.

V posvetnih zadevah skrbi Jugoslovanska Stokovna Zveza za zboljšanje delavskega položaja, za varstvo vseh, ki so pri njej organizirani, se poteguje za zboljšanje plač, pomaga v slučaju bolezni in smrti, vsak ud dobi zastoj stanovsko glasilo »Naša Moč«.

Ponavljamo, da danes mora biti vsak organiziran ali pri krščanski stanovski ali pa pri socialnodemokratski stanovski organizaciji. Zato se nemudoma vpišite vsi v Jugoslovansko Stokovno Zvezo. Kateri ne potrebujete stanovskega zboljšanja in zavetja, se vpišite kot podporni člani, ker ogroženim slojem, ljudem, ki jim gre za življenje, je dolžan pomagati vsak.

Sedež Jugoslovanske Stokovne Zveze je v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna, II. nadstropje. Na ta naslov pišite tudi vsa svoja pisma. Tudi ustno se lahko pogovorite. Ne samo v mestnih in industrijskih krajih ampak v vsake župniji se mora vpeljati Jugoslovanska Stokovna Zveza. Drugače boste imeli klanje, poiziganje in socialno morijo, ker brez organizacije se ljudje med seboj ne morejo pogovoriti. — Na dele torej! Pišite po pristopnice! Vsak na! stori, kar more. Če zamudimo, ne bo več moč.

Iveri.

Kjer se dva veselita, tam je hitro tretji poleg, ki se vsled tega jezi.

Marsikdo se dela pogumnega le zato, ker se premalo možat, da bi svojo strahopetnost priznal.

Najboljša in najsigurnejša prilika za štedenje:

Ljudska posojilnica

Ljubljana

Miklošičeva cesta štev. 6

(tik za frančiškansko cerkvijo)

sprejema hranilne vloge, in jih obrestuje po 2% brez kakega odbitka.

Uradne ure od 8. zjutraj do 1. popoldne.

Glej inserat!

Listek

Tunakinja iz Štajra.

Povest. Prevaja ***

(Dalje.)

Ustavil je konja in je s svojimi strelci zaprl ceste množicam, ki so od vseh strani valovale proti sramotnemu odru. Plaho, s temnimi očmi se je oziral proti sramotnemu odru, kjer bo kmalu stala nedolžna žrtev. Ze se bliža deklica groznemu rdečemu stebri, pokrita z belo ruto in oblečena v revno modro obleko. Sprejmeta jo rabelj, ki je stal na levi strani stebra, in črni pisar, ki je stal na desni strani. Ko je mladi Hendel videl ta prizor, se je zdrznil, sklonil se je h konju, ki ga je lahko tapljal s tresočo se roko. Štajer je bil v smrtni nevarnosti — jemala se je čast njegovega očeta — kar mora biti — mora biti — toda... gledati, kako jo bodo vkovali v to strašno železje — ne, tega ne more.

Množice so tihe, brezglasne. Par coprnice hrešči: Kužna vlačuga! Kužna vlačuga! Sicer so bile množice kakor začarani. Dekle z osemnajstimi leti mora prenesti kazen, ki je sicer samo za vlačuge, to pa zato, ker se ni menila za kužno postavbo. To je strašno.

Štefana stoji pred stebrom sredi tisočglave množice. Kakor ostre pšice lete pogledi tisočev na ubožico; ki se je od groze stresla, ko je zrla odprti železni obroč, na rabelje in na pisarja, ki je stal tu in držal v roki pisano sodbo. Zazdelo se ji je, da se ji majoje tla pod nogami, da se vse okoli nje vrti in giblje... »Moj Bog!« vprašuje s solznimi očmi, »bom li morala tu stati, kaj sem vendar hudega storila?« Mladi Hendel se je zdrznil na svojem rdečem konju, krčevito se je vlekel za svoje zlatovezene rokavice in je polglasno govoril sam s seboj: »Li ni kuga v Štajru nič; li ne več več, da si nas hotela vse skupaj spraviti pod zemljo?«

Ob vznožju stebra je zagrabil rabelj mrtvaškobledo dete. »Strupena vlačuga, če bi ne bila storila grdega, hudobnega zločina, bi te ne bil sodnik obsodil semkaj, saj je tako dober in usmiljen,« je divje renčal. »Čakaj, čakaj, kužna vlačuga, ti se skrivaš, to ne gre.« Potegnil ji je z glave belo ruto in z ramen ogrinjalko; Štefana se je od sramu vsa tresla in je ovila svoji roki okoli rožnega venca, ki ji je visel z vratu. »Tu imaš še neko poganijo, proč z njo!« Stgal ji je rožni venec z vratu ter ga je vrgl proč. »Oh, pustite mi vsaj to!« je prosila s slabotnim glasom.

»Li ne moreš moliti brez te poganske šare?« »O da, seveda lahko molim tudi tako.« Jokala se je. Mladi Hendel je obrnil konja, da bi je ne videl; močno mu je tolklo srce v prsih pod panterjem, težko je hropel kakor po hudi jezi. Da bi bilo že vendar enkrat konec. Sicer je zaslužila to. Pa — je vendar pregrozno.

Sedaj stoji tik stebra, sodni sluga ji drži pokonci trudni, nežni roki, rabelj pa je v težki železni obroč vkoval nedolžno telo, ki ga je doslej samo zvesta mati privijala na ljubeče prsi. Tisoči so s trga sem strmo gledali na sramotni oder, nekateri sočutno, drugi škodoljelno, zvečine pa zgolj iz radovednosti. Ubogi deklici je od sramu kri udarila v lica. S tresočimi se rokami je vlekla skupaj raztrgano jopico, ki so jo ji raztrgali razuzdanci. Nato je sklenila roki in je obrnila proti nebu svoje objokane, temnomodre oči ter je molila: »Zveličar, kajne, ti si tudi stal ob stebri? Tebe so bičali, mene niso! Tebe so do nagega slekli, mene niso. Hvala Ti, da si svetega duhovnika obvaroval hudega; trpela bom, kar je volja božja, o ostani pri meni...« Sredi molitve jo je, kakor bi jo bil kdo udaril z bičem, zadel glas pisarja, ki je naglas po vsem trgu razglasil njeno pregreho: »Štefana Švertner je nezakonno in zavratno okoli sto ljudi nahajalska k upor... hotela je zanesti kugo v deželo... zato je obsojena na sramotni oder, sedaj se

izvršuje sodba...« Ko je pisar nehal brati in je zvil papir, je zabučal divji smeh in se je slišalo zasmehljivo govorjenje: »Ha, coprnica! Prav ji je! Nas vse zastrupiti, kaj? Glejte jo! Kakor pav je stopala z malikovalsko zastavo, sedaj pa stoji tu. Prav ji je. Ha, ha, Štefana! Je-li bilo lepo v Vengu? Je-li deževalo milosti in odpustkov? Si-li odgriznila nogi svojemu papeškemu gospodu Bogu? Kje pa tiči sedaj tvoj papeški Bog, da moraš stati sama, in te ne reši? Kaj?« —

Nekateri učenci iz gimnazija so se preriili v bližino sramotnega odra, kjer so se zasmehljivo spakovali: »Češčena Ma — rija,« in so pobalinsko norce brili.

Mladi poveljnik strelcev se je razsrdil ter jih dal razgnati.

Na trgu se je zbiralo vedno več ljudi. Kakor bi šumelo v živem gozdu, se je čulo njih govorjenje. S težavo so jih zadržali strelci. Toda čuda, nobenega izmed katoliških moških, ki so sicer visoko čislali Štefano in so bili polni hvale zanjo, ni bilo danes na izpregled, da bi zastavil zanjo možko besedo.

Bilo jih je sicer nekaj, ki so dobro mislili, pripadniki obeh ver, toda stali so daleč proč, ker so se bali sodnikov jeze. Albert pa je bil doma v samostanu ujet. Prav isto uro je v svoji celici klečal na kolenih. Silna žalost mu je trgala dušo, da je komaj mogel še moliti, in ni mogel drugega misliti kakor: nežno dete, lilija in nevesta Kristova trpi sedaj nezasišane muke, h katerim jo je obsodil krivični sodnik. Kakor zli duhovi so ga obiskovale muke, ki jih je deklica prav tisti hip trpela. Začel je prositi Boga, naj stori čudež, kakor ga je nekoč storil nad devico Nežo, ki jo je pred razuzdanimi rabelji zakril zlat plašč, — rotli je Boga, naj pošlje angela detetu, ki je v strašni stiski in sili; iz samotne celice je odmeval glas njegove molitve po zapuščenih hodnikih, da je bilo brate skoraj groza.

Deklica ob stebri je že skoraj popolnoma oslabela. Ze od štirih zjutraj je na nogah in ni imela drugega v ustih, kakor požirek mleka. Peš je šla s procesijo do Dambaha in zopet nazaj, nosila je težko zastavo, nazadnje je morala celo uro stati pred sodnikom. Njeni nežni udje ji začenjajo odpovedovati. Z rokami se oprijemlje za kruti železni obroč, ki jej pa ne nudi nobene opore, ker tako kruto trdo vklepa in objemlje njeno telo. O, samo da bi imela požirek vode, vse ustnice so ji sežgane od strašne žeje. »Kajne, Zveličar, Ti si bil tudi ježen,« odmeva v njeni duši, ki je v tej grozni uri neprestano molila.

»Kajne, nič drugega ti niso dali, kakor jesiha — pa si bil na križ pribit, jaz nisem — bil si brez greha, jaz nisem — onemu tamle sem rekla, da je lažnik, pa ni.«

Ko je počela Štefana v okovih, je mladi Hendel ponosno sedel na svojem rdečem konju; kdorkoli se je nanj ozrl, mu je izkazal čast. Pa vendar bi bil tisočkrat raje križal svoj meč s pasavskimi roparji, kakor da je moral biti zraven, ko je ta papežnica trpela grozne muke. Nejevoljno se je zopet in zopet oziral na šolsko uro, ki se je danes počasi vlekla naprej kakor sama večnost; potem je jahal semintja, da bi ne imel pred očmi sramotnega odra. Toda neprestano so mu oči uhajale tja, kjer je dvoje sklenjenih, trudnih, belih rok viselo raz železje, kjer se je ob sramotnem kamenu pod mrtvaško glavo temnomodra, mrtvaškobleda dekliška glava nagibala na nežne prsi. In to reči čast očetovo in mesta Štajer, da mora ona tam tako stati.

Skozi votlo bučanje in vrvenje tisočglave množice iz farne ulice sem je pridonel krike, da so se vsi ljudje obrnili proti oni strani. Neka ženska, ki je peljala za roko malo deklico in ji je sledilo večje dekle, je hitela po ulici dol; ko je prispela na konec ulice na kraj, odkoder se vidi po celem trgu tja do sramotnega odra, je začela vpiti, kakor bi bila zblaznela: »Oj, moje dete, moje dete, kaj ste storili mojemu otroku!« Deklica na sramotnem odru se je stresla po vsem životu in je žalostno zaihtela: »Mamica, moja uboga, zlata mamica!« Z njenim vročim ihtenjem so se mešali rezoči žalostni klici ženskini:

»Mojo hčer postaviti na sramoten oder kakor morilko! Za Boga svetega! Moje dete ni nikomur skrivilo glasu, še nikdar ni kaj hudega storilo, kar živi! Najboljši otrok je to na vsem božjem svetu!« Prijela se je za srce, ki ji je hotelo počiti; starejša deklica, ki je z grozo nemo zrla na sramotni oder, jo je podpirala, mala pa, ki jo je vodila za roko, je začela glasno ihteti in kričati. »Samo dobro, samo dobro je delala, nič slabega!« je žena sopihala naprej. »Tihol! Tihol!« jo je rotilo par žensk, kakaj pisar je s sramotnega odra sem strešal strupene poglede proti kraju, odkoder se je čul krik in vik. »Nikdar, jaz da bi bila tiho! Otroka mi vzeti in ga kakor morilko postaviti na sramotni oder k sramotnemu slebrul! Ničesar ni zakrivil! Prisegal! Kakor gotovo je Bog za nas na križu umrl! Procesijo je vodil pater! Bog je pričal! Oh, moj otrok, moje ljubo, zlato dete! Nikomur ni še žalega storilo — samo dobro dela od ranega jutra do pozne noči. In vsak vinar prinese materi.« Hripavo je kričala: »Oni, ki jo je obsodil, ne pozna materinega srca, ne ve, kaj trpi mati zaradi otroka — ne, ta že ne.«

Par surovežev je zabavljalo: »Pa bi bila bolj pazila nanjo, sama si kriva —«

Nesrečna deklica se je v železnem obroču obrnila in je, kolikor so ji pripuščale pojemačje moči, zaklicala naglas:

»Dina, Dina, poidite proč, pelji proč mamico! Domov! Ne sem ... o! ... meni je tako hudo ... oh ... kako se mi smili — Dina, proč! Za božjo voljo!«

Večja deklica je izkušala, zadržati mater, ki se je rinila proti strelcem, in ji je prigovarjala, da bi se vrnila domov, toda mati je zaklicala: »Svojega otroka ne pustim, pa če gre za življenje. Sedaj grem v mestno hišo! Grem pred sodnika! Nazaj hočem svojega otroka!« Tresoce se roke je dvignila proti mlademu možu, ki je sedel na konju, in mu je zaklicala: »Udarj naj vas Bog vse skupaj!« Vzkipeši so iz množice jezni glasovi: »Boš tiho, klevetnica! Gospod Hendel, spravite proč babnico! Psuje vas, Gospodi!« Mladi Hendel se je delal, kakor da nič ne sliši.

Uboga žena je nato omahovala proti mestni hiši, odkoder je mladi Hendel nanovo slišal, kako je ihtela in tarnala naprej. Vrvanje množice je sedaj nekoliko utihnilo; vrata mestne hiše so zaskripala, in mladi Hendel je krčevito grabil konja za uzdo ... pa je slišal moški glas — spoznal je, da je Madžederjev — ki je velel s strašno jasnostjo: »Ne. Prisedel je, da ne posluša nobene prošnje več. Bodite veseli, da vam ni pustil obdelaviti vaše hčerke in ne vpijte tu okoli, sicer še tudi to storile!«

Kaj takega rečejo materi, sveti Bog — — Mati teči: »Ste li prišli od matere ali od volkulje? Moj otrok, moj nedolžni otrok! Na sramotnem odru kakor vlačuga! Moj nedolžni otrok!«

Mestni svetovalec je režeče zaklical: »Če bi bila nedolžna, bi ne stala tam gor!«

In zaloputnil je vrata.

Henrik je sedel na konju, mrtvaškokobed, vse je kincelo v niem, z zobmi je škripal. O ta nesrečna sodba, ki jo je izrekel oče in je vrhoteča odrekal vsako milost! To je strašno! Li naj to vrši še nadalje in gleda to gorle, ki bi garilo volkovo srce? Ali pa naj postavi v zasmeh očetovo čast in prelomi očetovo voljo in ne-tavo? Eno kakor drugo je sramotno ... toda večja sramota je prvo ... Gledati v železju nedolžno deklico kakor ujetu živali; ni mešala struna, ni kravla ... samo zaradi pobožne neumnosti ... se-li to spodobi možu? Ves nedež srd zoper deklico se je ohladil, ob prizoru niene muke se je raztopil, kakor se raztopi sneg v solnčnih žarkih ... Res, zlo-mila mu je meč. Prav se mu je zdelo. Bil je teneč in je navadil z mečem meča, ki ni imel orožja; ona da je viteško branila. Oče, in če je bila tvoja sodba pravična, je prosti-ška služba rabeljeva; zakaj si me napravil za rabelja? Zonet se je ozrl na deklico, ki je kakor sveta potrpežljivost stala ob slebru; smotil se je na nekoga, ki je tudi pred vsem ljudstvom visel na križu, in stotnik, ki je stal na straži, se je trkal na prsi in je rekel: »Bil je nedolžen.«

Tako živo je ta podoba priplavala pred njegove oči, da se mu je zdelo, da kaplja kri z njenih rok, da se vpleta trnje v njene lase ... Medtem pa je sodruga na trgu postajala vedno bolj divja: vse kriči, divja, klepeta in psuje. »Kje so gospa mati?« so kričali paglavci. »Ma—ti, Štefka se jo—ka!« — »K Adlerju je hitela v farno ulico, coprnica, k višjemu kataliku je šla, da bi Štefki pomagal. Saj je Štefka tako nedolžna. Sveta Štefka, prosi za nas!«

In zakrohotala se je predrzna ženska: »Saj je Madžeder rekel, da ni nedolžna.« Neki malopridnež je zavpil: »Koliko mi daš za njen deviški venec?« Drugi mu odgovori: »Niti počenega vinarja!« »Hoho!« se krohota tretji: »Po cerkvah sedeti in moške loviti! Potem pa ponoči prihajajo k njej!«

Ubogo dete ... kaj je že vse pretrpelo ob slebru? Koliko zasmehovanja in psovania ... pohodili so njeno čast ... nima drugega več, kakor nedolžnost, ki ji tako genljivo zre z bledega čela doli, ki ji odseva iz objokanih oči — sedaj sika satan proti njej, da obrizga njeno liliho ...

Roki je držala sklenjeni nad železjem in je še vedno molila, oči pa so ji vedno bolj temnele in vedno slabše kakor umirajočemu ptičku, ji je srce bilo v prsih. Molila je k svojemu nebeskemu ženinu in ni razumela, kar so nesramni razuzdanci okoli nje govorili. Toda mož na rdečem konju se je, ko je slišal grde psovke, zbudil iz svoje zamišljenosti — Ha, kaj zlobudrajo? Kaj psujejo? Vlačuga? Kje je vlačuga?

(Dalic.)

To in ono.

Iz premoga se dobiva precej raznih izdelkov. Če se žele, se dobi koks ter plin in čistina maža ter se razkrajajo zopet v težko olje, smolo, srednje in lahko olje in antraceno-olje. Iz teh se dobi zopet precej izdelkov. Tovarne za zdravila, barve, parfumerije in drugo dobe material iz premoga. Dosedaj se je dobilo 235 spojin iz premoga. Pa vsako leto kemiki kaj novega iznajdejo. Posebno presenetljivo je, da se dobi iz črnega premoga čudovite anilinske barve in saharin, ki je 500-krat slašji kot sladkor.

Rast in dolžnost življenja. Med vsemi živimi bitji se človek najpočasneje razvija. Veliko živali ne potrebuje po porodu nobene pomoči več, druge zopet le malo časa. Človeka pa morajo starši ali uhih namestniki več let hraniti in mu pomagati, ker si sam ne more. Tako je tudi z rasijo. Živali dosežejo kmalu dvakratno težo. Zalec že čez 6 dni, pes čez 9, prašič čez 14, telet čez 50, konj čez 60 dni. Človekovo telo pa potrebuje za to 180 dni. Preračunilo se je, da porabi žival eno tretjino do eno četrtino hrane za rast svojega telesa, medtem ko porabi človek samo eno dvajsetino hrane, ki jo rabi. T. i. človek potrebuje 5 do 6 krat več hrane kot žival, da postane telo za kilogram težje. Da je človek v mladosti tako navezan na tujo pomoč, nam razkriva pomenljiv namen Stvarnikov, nezadovoljnost zakonca, skrb staršev, živovne, nikoli omahujoča ljubezen do otroka so s tem naravno dokazane.

Iveri.

Kdor gleda iz višočine, temu se zde ljudje tam spodaj silno majhni; toda nikar naj ne pozabi, da se tudi on ljudem tam spodaj silno majhen vidi.

Čim počasnejši postajajo koraki, tem hitreje peljejo k grobu.

Navadno ne zapazimo, kdaj nas kdo začne rad imeti; to pa vselej hitro zapazimo, kdaj je njegova ljubezen začela ponehavati.

Nikdar ne potrebuješ toliko pameti in razboritosti, kakor kdaj imaš opraviti z neumnostjo.

Zoper obrazne bolečine vzamemo Feillerjev jako dobrodejni, bolečine tolažeči »Elsa-fluid« 6 dvojnati ali 2 specialni steklenici 19 kron pošlje lekarnar K. V. Feller, Stubička, Elzstrg 84 16 (Hirvaško.) Mnogo zdravnikov je priporočal. Nad 100.000 zahvalnih pism. Naj bi bilo vedno pri hiši. Omot in poština se računa posebej najceneje. Kdor naroči več obnem, mnogo prihrani. (19)

Izjava in svarilo!

Podpisana izjavljam, da nisem plačnica za dolgove v blagu ali denarju, ki bi jih na redila zakonska Franca in Franc Rugej bivši konjski kupčevalec na Mirni, sedaj voznik v Šiški pri Ljubljani.

Magdalena Drmolj, posestnica v Pečicah, Mirna, Dolenjsko.

Bukov, hrastov, smrekov les kupuje

tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva I. Bahovec nasl. Duplica p. Kamniku.

Vabijo se lastniki lesa zlasti v okolici tovarne, da stavijo svoje ponudbe. Les se strogo realno obračuna in takoj plača.

Sprejme se do 20 dobrih tesačev

za obrezovanje smrekovega lesa proti dobri plači in preskrbi z živimi. — — Ponudbe na MIHAEL OMAHEN, Vrsnjagora.

NAZNANILO.

Slavnemu občinstvu nudim veliko in lepo izbiro

biaga za ženske in moške obleke, stare vrste hlače (vražja koža) oksford in cel r za moške srajce, bluze, predpasnike, več vrst kloba, biaga za hirtmanske obleke, ženske srajce, lepo vezene, kambrikaste in žepne robce. Vse le pravo blago po jako nizkih cenah. — So priporočila: Ivanka PRAPROTNIK, Ljubljana, Sv. Petra cesta 29.

Gospodnje re zamudite prilike!

Naročite takoj dobro pralno milo, kos K 120.

Poštni zavitek 5 kg istega mila K 3270. Istotam milo za britje, kumad 2 K. Razpošilja JANKO PINTAR, Sp. šiška pr. Lju. Jani.

ZENSKA

v starosti 10-40 let se sprejme v službo za pomočnice, ribanje, hodočkov in stranišč. Stanovanje v hiši ali tudi lehač izven hiše, hrana dobra in zredosna, plačn po dogovoru. Ponuditi se je HOTEL »SLON« v Ljubljani. 1866

Odvetniško pisarno je otvoril

DR. M. NATLAČEN

v Ljubljani na Miklošičevi cesti 8, I. nadstr. (nasproti hotela Union)

Cement, živo apno opeko,

v celih vagonih oddaja po primernih cenah
transportna in premogovna tvrdka

F. & A. UHER, Ljubljana,
Selenburgova ul. 4.

Lepa pol le in rok pri-
nese mnogo
prednosti, tako v zdrav-
stvenem kakor v družab-
nem oziru. Fellerjeva po-
polnoma neškodljiva pre-
izkušena „Elza“ pomaga
za obvarovanje in nego-
vanje kože, odstrani ne-
čistost kože, oje dražeče,
brani proti solnčarici,
solnčnim pegam, bori, raz-
kavosti, velosti kože. —
Lonček močnejše vrste 6
kron. Omot in poštnina se
računa posebej najceneje.

Nameslo škodljivega mila

vzemimo za lica Fellerje-
vo lilijino mlečno milo

„Elza“, katero je danes še zelo drago ali ima
iste dobrote in neškodljivosti kakor pred
vojno. Boljše in finejše za negovanje kože v
današnjem času si niti misliti ne moremo. —

Rujne lase se more doseči samo s Fellerjevo
„Elza“-Tanobina pomado za rast
las. Okrepi kožo na glavi, preprečuje plešavost in
prezgodnjo osivelost. Lonček močnejše vrste 6 K.
Omot in poštnina se računa posebej najceneje.

Za vsakdanje negovanje
telesa so Fellerjeve „Elza“
toaletne pastilje za
umivanje telesa, otroške
kopeli, kakor za ustno
vodo itd. Cena kartonu
1 K 50 v. — **S seboj**
vzeti in povsod v žepu
nositi se more bol ubla-
žujoč, hladec, osvežujoč

Fellerjev „Elza“ mentolni migrenski črtinik. V
leseni cevki 1 K 50 v. Izvrsten proti glavobolu
in migreni, rabi se tudi proti vbojdljavi in ran-
itvi. **Voda za oči** (collyrium) 2 K 50 v. —
Kapljice proti zobobolu 2 K 50 v. — **Pravi**
zagorski prani sok proti kašlju stekl.
3 K. **Francovo žganje** v stekl. 4 80 in 12 80 K.

Za želodec, pra-
va švedska tinktura,
vel. stekl. 7 K 50 v,
balzam (melen) ma-
la stekl. 1 K 60 v.
Kurja ošesa od-
strani brez bolečin
Fellerjevaturist. tin-
ktura „Elza“ (teko-
čina) skupaj s kar-
tonom 3 K in tvorn.
obliž po 3 K in 1 K 50 v. **Proti potanju**
telesa in nog je Fellerjev „Elza“ prašek z
vsiptom 1 K 50 v. **Krmlini prašek za živino**
davno poznani se zopet dobi. Karton 2 K. Omot
in poštnina se računa posebej in najceneje.
Kdor naroči več, mnogo prihrani. Naročiti je
treba pri lekarnarju **EVGENU V. FELLER,**
Stubica, Elza trg št. 16 (Hrv. Zagorje).

Kranjska deželna podružnica

a. a. deželne življenjske in rentne neugodne in
jamstvene zavarovalnice

v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12/II

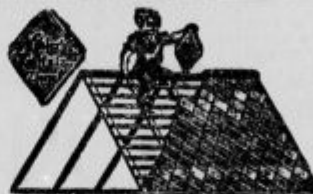
sprejema zavarovanje na doživetje in
smrt, združeno tud. z vojnimi riziko, otro-
ških dot, rentna in ljudska neugodna in
jamstvena zavarovanja.

Javen zavod. Absolutna varnost. Nizke premije.

Najugodnejši pogoji za vojno zavarovanje.

Zavod temelji na vsajamnosti. — Prospektu zastopaj
in poštnine prosto. Spesobni zastopniki se spreje-
majo pod najugodnejšimi pogoji. 1837

**Agitirajte
za
„Domoljuba“**

V najem so vzame ali kupi
mala trgovina

z mešanim blagom na deze ali v mestu. —
Naslov pri upravi lista pod št. 2378.

**Miši - podgane
stenice - ščurki**

in vsa gola, zn mora poginiti ako porabljaate moja
najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva
kot: proti poljskim mišim K 5'—, za podgane in miši
K 5'—; osobito ostra pasta za podgane K 6'—; za
ščurke 5 K; posebno močna tinktura za stenice 5 K;
uničevalec moljev K 2'—; prašek proti mrčesom
2-50 in 5 K; tinktura proti ašem pri ljudeh 3 K; ma-
silo za oči pri živini 2 K; prašek za oči v obleki
in perilu K 3'—; tinktura za bohe pri pseb K 1'50;
tinktura proti mrčesom na sadju in zelenjadi (uni-
čevalec rastlin) K 3'—, — Pošilja po povzetju Za-
vod za eksport

M. Jünker, Zagreb 1, Petrinjska ulica 3.

Cementna strešna opeka

najbolj trpežna vrsta
se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin, Ljubljana
Emouska cesta 2. 4792

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je:

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

proti požarnim škodam in poškodbim cerkvenih zoonov

Ljubljana, Dunajska cesta 17, Ljubljana.

Zavarovanja sprejema proti požarnim škodam: 1. raznovrstne izdelane stavbe, kakor tudi stavbe med časom
sgradbe. 2. vse premijsno blago, mobilije, poljsko orožje, stroje, živino, zvonove in enake, 3. vse poljske pri-
delke, žita in krmo, 4. zvonove proti preletu, 5. sprejema tudi zavarovanja na življenje, oziroma doživetje
in druge kombinacije in proti neugodam. Vankovrstna podjetja, obrti kakor tudi posamezne osebe za deželno
nikjavstrijako zavarovalnico, od katere ima tudi dežela Kranjska podružnico.

Varnostni sklad in udalnice, ki so znanele 1. 1916 K 906.528-91, s. poskočile koncem 1. 1917 na 1.061.838-84.

Tedaj, dimveče zanimanje za ta edini slovenski zavod, tembolj bo rasel sklad.

Fondne in pojavnice daje ravnanstvo, glavno poverjenstvo v Celju in na Proseku, kakor tudi
po vseh farah nastavljeni poverjeniki.

Cene primerne, hitra center in takojšnje izplačilo

**Kuverte s firmo,
pisma,
račune itd.**

Izvršuje natančno
po naročilu

**Katoliška
tiskarna
v Ljubljani.**

Naročajte
„Slovenca“!

Mlazinice, vrtila (gepeljni), slamozevnice,
čistilniki, trijerji, stiskalnice za sadje in
grozdje, decimalne tehtnice in drugi po-
ljedelski stroji najslavnejših tovarn so vedno
v veliki izbiri v zalogi, drugi stroji se pa lah-
ko naročajo pri **FRANC HITTI**, zaloga poljedel-
skih strojev, Ljubljana, Martinova cesta št. 2.

Šriporočamo

kolinsko kavino primes

v korist obmejnim Slovincem!

Kmet z ženo

brez otrok (ali največ eden) oba zdrava, pridna, restna in samostojna delavca se sprejmeta na najhno posestvo v ljubljanskem predmestju, največ je vrta za obdelovati in pa živinoreja. Hrana dobra in zadostna; stanovanje prosto. Plača po dovoru. Služba stalna. (Za kakšnega bogunca tudi primerno, če misli za stalno). Pismene ponudbe pod Kmet z ženo 1864 na upr. Domolj.

Pravo žolto

domačemilo za pranje

1 kg K 11.—. Pri naročbi enega zabojska okoli 3 1/2 kg K 38-50 franko. Pošilja po povzetju zavod za eksport M. Jünker, Zagreb št. 1, Petrinjska 3. Z naročilom se prosi poslati tudi polovico zneska.

Avtomatična past

za podgane K 7-80, za miši iz pločevine najboljša izvršitev K 11-50 love brez nadzorstva do 40 živali v eni noči, ne zapuste nikake sledi in se same zopet nastavijo. — Past za ščurke „Rapid“ v jame na tisoče ščurkov v eni noči, po K 8-80. — Izborna delujoča lovilec za muhe „Nova“ komad K 5-20. Poyasod najboljše uspehi. Mnogo razvablje. Pošila se po povzetju. Poština K 120. Izvozna trgovka TINTNER, Dunaj III, 9, Neulinggasse 11.

Nakup ur, zlatnine in briljantov je zaupljiva stvar

zato se pri nakupu obrnite na trdiko F. CUDEN SIN samo naspreti gl. pošto v Ljubljani.

HAZNANJAM

slavnemu občinstvu, zalogo narejenih čevljev da imam zopet domačega izdelka ter se priporočam za finejša dela natančno po meri. CERAR KAROL, čevljarški 1487 mojster, Lukovica pri Domžalah. (10)

Sadjevec, vino in kislo vodo

razpošilja A. Oset, p. Gušanj. 1558

Pile, žage, orodje

za vse svrhe, v najboljši kakovosti, priporoča

Odon Koutny, posebna trgovina izdelane in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37.

št. 50. AKORDEON v najboljši izpeljavi, cena je 124— kron. — Zabtevajte veliki cenik z več nego 1000 slikami brezplačno.

E. Luna, Maribor št. 73.

Srbečico, lišaje

odstrani prav naglo dr. Flesch-a izv. zakonito zajamčeno „Skaboform“ mazilo. Popolnoma brez duha, ne maže. Poskusni lonček K 4— veliki K 6— porcija za rodbino K 15—. Zaloga za Ljubljano in okolico: Lekarna pri zlatem jeleni, Ljubljana, Marijin trg. 1520. Poslajte na varstveno znamko „Skaboform“!

GOSPODARSKA PISARNA

DR. IVAN ČERNE

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 6.
POSLOJCE LJUDSKE POSOJILNICE.

daje nasvete v vseh gospodarskih zadevah in premoženjskih vprašanjih; izposluje posojila, posreduje prodajo in nakup vrednostnih papirjev in tujega denarja, posreduje pri prodajah in nakupih vseh posestev, izvršuje cenilne in ogledne. Promet z Ameriko. Jedinna pisarna to vrste v Jugoslaviji.

Uraduje od 3-1/2 ure dop. od 3-5 ure pop. Vprašajte s pismom. Znamka!

Kupi se tesani in rezani

LES

(merkantilni tram, deske in plohi v vagonjskih množinah. Ponudbe pod „Lesna trgovina“ na anončno pisarno Al. Matel č. Ljubljana, Kongresni trg 3. 2014

Krmila manjka!

Zato se uporabljajo nadomestna sredstva. krmila. Da to krmo živina, perutnina dobro prebavi in popolnoma izkoristi, naj se pri meša 2 krat na teden krmil, ena pest polna „Mastin“ to je dr. pl. Trnkóczy-a redila: prasek. „Mastin“ Paket velja 3 K, 5 paketov 15 K poštine prosto. 5 paketov zadostuje za 3 mesece za enega vola, kravo ali prašiča, da se zreda. Dobiva se pri vsakem trgovcu.

Glavna zaloga: lekarna Trnkóczy zraven rotovža v Ljubljani.

Mastin je bil odlikovan z najvišjimi kolajnami na razstavah: na Dunaju, v Parizu, Londonu in Rimu.

Na tisoče kmetovalcev hvall in rabi „Mastin“.

čebelni vosek

sube satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni J. KOPAČ, svečar, Ljubljana, Celovška cesta 90. 2222 (6)

LJUDSKA POSOJILNICA

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Največja izbera ur, zlatnine, srebrnine svetovnoznana razpošiljalnica

H. SUTTNER

935

samo v Ljubljani št. 1

